

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Toimintaterapian koulutusohjelma

Frilander Johanna, Salonen Heidi

REPO-extremepäivä erityisnuoren toiminnan mahdollistajana

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Frilander Johanna & Salonen Heidi

REPO-extremepäivä erityisnuoren toiminnan mahdollistajana, 51 sivua, 8 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaajat: lehtori Tuula Hämäläinen, Saimaan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Niina Nurkka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on osa Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry:n (KVY ry) kehittämistyötä, jonka tarkoituksena on kehittää yhdistyksen toimintaa vastaamaan paremmin jäsenyhdistysten erityislasten ja -nuorten tarpeita sekä lisätä järjestöjen välistä yhteistyötä.

KVY ry.:n vammais- ja pitkäaikaissairausyhdistysten nuorille järjestettiin toiminnallinen REPO-extremepäivä 25.8.2012 Repoveden kansallispuiston alueella. Päivä toteutui yhdeksän ilmoittautuneen erityisnuoren, yhteistyökumppaneiden sekä avustajien kanssa. Päivän ohjelma koostui palveluntuottajalta tilatuista toiminnoista vedessä ja ilmassa sekä suunnittelemastamme ohjelmasta maalla.

Päivän suunnittelua ohjasi ajatus siitä, että jokaisella erityisnuorella olisi mahdollisuus osallistua kaikkiin päivän toimintoihin vammasta tai pitkäaikaissairaudestaan riippumatta. Tavoitteena oli tukea erityisnuoren osallistumisen mahdollisuutta erilaisiin toimintoihin ja tuottaa heille onnistumisen sekä itsensä ylittämisen kokemuksia sekä tarjota elämyksiä. Tehtävänä oli päivän kokonaisuuden organisointi ja järjestäminen, palautteiden kerääminen sekä prosessin kuvaaminen. Yhteistyökumppaneiden kanssa työskenneltäessä tuotiin esille erityisnuorten tarpeita ja toiminnan soveltamisen muotoja erityisnuorille sopiviksi. Toiminnallisen REPO-extremepäivän jälkeen kokoonnuttiin nuorten kanssa 21.9.2012 muistelemaan toimintapäivän tapahtumia sekä kuulemaan mahdollisia toiveita tulevasta nuorten toiminnasta.

Päivään osallistuneilta nuorilta, avustajilta ja yhteistyökumppaneilta saatujen palautteiden sekä omien havaintojen perusteella toimintapäivä oli onnistunut. Päivälle asetetut tavoitteet toteutuivat, ja kaikki halukkaat nuoret pääsivät toimintaan mukaan. Opinnäytetyöprosessin aikana kerätyistä tiedoista ja pohdinnoista voivat hyötyä niin yhteistyökumppanit kuin vastaavanlaista erityispäivää suunnittelevat henkilöt.

Jatkossa KVY ry:n kehittämistyö voisi painottua lasten ja nuorten säännöllisen toiminnan rakentamiseen sekä nuorten tarpeiden esille tuomiseen. Työskentelyssä voisi lähteä liikkeelle tiiviimmän yhteistyön lisäämisestä kaupungin nuori- ja liikunta- ja vammaistoimen kanssa sekä eri jäsenjärjestöjen resurssien yhdistämisestä.

Asiasanat: erityisnuori, toiminnan mahdollistaminen, vapaa-aika, luonto, toiminta

Abstract

Frilander Johanna & Salonen Heidi

REPO-extreme day of action enabling occupation for the adolescence with special needs

Number of Pages 51, Number of Appendices 8

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Program in Occupational Therapy

Bachelor's Thesis 2013

Instructor: lecture Tuula Hämäläinen, Saimaa University of Applied Sciences, principal lecture Niina Nurkka, Saimaa University of Applied Sciences

Functional bachelor thesis is a part of Kouvola's disabled peoples association's (KVY ry) development, which aims to develop the activities of the association to respond better the member association's needs of special children and young people, and to increase cooperation between these organizations.

A functional REPO-extreme day was organized for the young people of KVY ry association at 25th of August 2012 at Repovesi National Park. Youth were members in different organizations of disability and chronic diseases. The day was carried out with nine young people and their aides and cooperation partners.

The main idea was that every adolescent with special needs could participate in all the activities of the day, regardless of their disability or long term sicknesses. The aim was enable occupation to young people with special needs by providing a possibility of different types of activities, as well as self-crossing experiences and to offer experiences. The task was to organize the whole day and arrange everything regarding to it, as well as gather the feedback and describe the process. Working with our partners we indicated a special needs and the application forms of occupation among young people with a special needs. After the functional REPO-extreme day we met with the adolescence and went through the operation of the day's events on 21.9.2012. We also gathered the hopes of the adolescences about the future activities.

Based on the young peoples', assistants' and the cooperation partners' feedbacks and our own observations we organized a successful day of action. The day's objectives were achieved and all interested young people were able to be involved. As a result of the bachelor thesis the information received and speculations can be a benefit for both partners and individuals.

In the future, KVY ry association's development could focus on children's and young peoples' regular activities, as well as the construction of young peoples' needs are highlighted. Work could begin on the co-initiation of settlement from the city's youth, sports and office of the disabled, as well as a member of various organizations, pooling of resources.

Keywords: adolescent with special needs, enabling occupation, leisure, nature, occupation.

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Erityisnuori toimijana	7
2.1 Nuoruus pitkäaikaissairana tai vammaisena	7
2.2 Toiminnallinen oikeudenmukaisuus, asema ja yhdenvertaisuus	9
3 Erityisnuoren mahdollisuudet vapaa-ajanviettoon	12
4 Erityisnuoren toiminnallinen ympäristö	14
4.1 Sosiaalinen ympäristö ja vertaistuki	14
4.2 Luonto toiminnallisena ympäristönä	17
4.3 Toiminnan mahdollistaminen	19
5 Opinnäytetyön tavoitteet ja tehtävät	22
6 REPO-extremepäivän toteutus	22
6.1 Toimintapäivän suunnittelu	23
6.2 Toimintaympäristö	25
6.3 Toimintapäivän valmistelu	26
6.4 REPO-extremepäivä	30
7 Päivän arviointi	31
7.1 Nuorten palautteet	32
7.2. Avustajien palautteet	35
7.3 Yhteistyökumppanien palautteet	37
7.4 Oma arviointi päivästä	39
8 Pohdinta	41
Kuvat ja taulukot	46
Lähteet	47

Liitteet

- Liite 1 KVV ry:n jäsenluettelo 7/2012
- Liite 2 Kutsu
- Liite 3 Ilmoittautumislomake
- Liite 4 REPO-extremepäivän toiminnot
- Liite 5 Info-kirje
- Liite 6 Seikkailijan palaute
- Liite 7 Avustajan palaute
- Liite 8 Turvallisuussuunnitelma

1 Johdanto

Vammaisia ja pitkäaikaissairaita nuoria on kaikkialla yhteiskunnassa. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden nuorten vapaa-ajanviettomahdollisuudet jäävät herkästi vähäisiksi ja ikätasoista seuraa ei ole aina saatavilla (Ahponen 2008). Saavutettavuutta ja tasa-arvoa edistetään monin tavoin, kuten vammaispalveluilla ja vammaispoliittisella ohjelmalla, mutta rakenteelliset esteet ja yleiset asenteet rajoittavat yhä vammaisten nuorten itsenäistä elämää ja sosiaalista osallisuutta. Psykologiset ja sosiaaliset seuraukset vaikuttavat nuorten hyvinvointiin ja siten koko elämänlaatuun (Makkonen & Pynnönen 2007). Mahdollisuudet osallistumiseen tulisi olla yhdenvertaiset kaikille, sillä vammaiset ja sairaat nuoret ovat yhteiskunnan jäseniä ja heillä on oikeus kuulua omaan yhteisönsä. Heidän tulisi saada tarvitsemansa tuki yhteiskunnalta normaalien koulutus-, terveys-, työvoima- ja sosiaalipalvelurakenteiden puitteissa. (Valtakunnallinen vammaisneuvosto 1993.)

Opinnäytetyöllä halutaan edistää pitkäaikaissairaiden ja vammaisten nuorten toiminnallista oikeudenmukaisuutta, mahdollistaa toimintaan osallistuminen ja tarjota ikätasoista vertaistukea. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö joka koostuu toiminnallisen päivän järjestämisestä sekä raportista. Opinnäytetyöhön osallistuvista nuorista käytetään sanaa erityisnuori. Erityisnuorella tarkoitetaan nuorta, jolla on jokin fyysinen, psyykinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma tai jokin pitkäaikaissairaus. Yhteistä on se, että sairaudet tai vammat rajoittavat jollain lailla nuoren elämää. Erityisnuori on kuitenkin aina ensisijaisesti nuori, jolla on samat ikäkauteen liittyvät kehitystehtävät kuin muillakin nuorilla.

Taustateorianaan käytetään Kanadalaista toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallia (Canadian Model of Occupational Performance and Engagement, CMOP-E), jonka mukaan toimintaterapeuttien tehtävänä on edistää ihmisen toiminnallista oikeudenmukaisuutta ja mahdollistaa ihmisille merkityksellinen toiminta heidän omassa elämässään (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 16, 20). Työn tavoitteena on tukea erityisnuoren osallistumisen mahdollisuutta toimintaan ja tuottaa heille onnistumisen sekä itsensä ylittämisen kokemuksia ja tarjota elämyksiä.

Opinnäytetyö on osa Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry:n (KVY ry) kehittämistyötä, jolla halutaan kehittää yhdistyksen toimintaa vastaamaan paremmin jäsenyhdistysten erityislasten ja -nuorten tarpeita, sekä pyritään lisäämään järjestöjen välistä yhteistyötä. KVY ry:n kehittämistarpeet ovat nousseet esille vuonna 2011 tehdyn jäsenyytyväisyyskyselyn tuloksista sekä käytännön työtä tehtäessä.

KVY ry:n jäsenjärjestöjen erityisnuorille järjestetään toiminnallinen extremepäivä Repoveden kansallispuistossa. Yhteistyökumppanina päivän ohjelman toteutuksessa KVY ry:n lisäksi toimii palveluntuottaja, joka toteuttaa erityistoiminnat. Työskentelyssä tuodaan esille erityisnuorten tarpeita ja muokataan toimintaa erityisnuorille sopivaksi. Prosessikuvauksesta voivat hyötyä niin yhteistyökumppanit, kuin vastaavanlaista erityispäivää suunnittelevat henkilöt ja organisaatiot.

2 Erityisnuori toimijana

Nuoruusiällä tarkoitetaan lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuvaa kehitysvaihetta ikävuosina 12-22. Nuoruusikä voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri vaiheeseen, joilla on omat kehitykselliset ominaispiirteensä. Varhaisnuoruus ajoittuu fyysisten muutosten käynnistämänä ikävuosiin 12-14 (nk. murrosikä I. puberteetti), varsinainen nuoruus vuosiin 15-17 ja jälki- tai myöhäisnuoruus suunnilleen ikävuosiin 18-22. Nuoren ikäkauteen kuuluvat keskeiset kehitystehtävät ovat vanhemmista irrottautuminen, sosiaalisten suhteiden suuntautuminen ikätovereihin vanhempien sijasta, sopeutuminen murrosiän fyysisiin muutoksiin ja oman seksuaalisen identiteetin jäsentäminen. Nuoruusiän loppupuolella kiinteytyy aikuisen persoonallisuus, joka on jo suhteellisen muuttumaton. Nuoruusiän psyykkisen kehityksen päämääränä on itse hankitun autonomian saavuttaminen. (Aalberg & Siimes 1999; Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 1999; Aalto-Setälä & Marttunen 2007.)

Jokainen nuori koostuu fyysisistä (sensoriset, motoriset ja sensomotoriset toiminnot), affektiivisistä (sosiaaliset I. vuorovaikutus ja emotionaaliset I. tunne) sekä kognitiivisista (mm. muisti, keskittyminen, ajattelu, oppiminen) ominaisuuksista, joiden keskiössä on henkisyys. Henkisyys tarkoittaa yksilön minää, sitä sisäistä voimaa ja tahtoa, joka määrittää sen, mitkä asiat koetaan merkityksellisiksi. (Hautala ym. 2011, 212 - 212.) Jokainen nuori on oma yksilöllinen henkilö ominaisuuksineen, sairauksineen, vammoineen, ajatuksineen, toiveineen, vahvuuksineen ja rajoituksineen. Lisäksi hänen elämänsä vaikuttaa ympäristö, jossa hän elää.

2.1 Nuoruus pitkäaikaissairaana tai vammaisena

Suomalaisessa kulttuurissa vamma ja vammaisuus koetaan ja määritellään hyvin eri tavoin eri ihmisten välillä, ja yhtä ainoaa oikeaa totuutta on mahdoton löytää (Savilahti 2009, 4). Vammaisuuteen liittyvät pitkälti myös henkilön omat kokemukset sekä ympäristön oletukset. Esimerkiksi ihminen, jolla on jokin elimellinen vamma, ei välttämättä määrittele itseään vammaiseksi, mutta sosiaalinen ympäristö näkee hänet vammaisena. (Marks 1999, 87-88.) Jokainen yksilö

muokkaa ympäristöään toiminnallaan ja muuttuu myös itse ympäristön vaikutuksesta. Sosiaaliset ja kulttuuriset kokemukset vaikuttavat siihen, miten ihmiset kokevat itsensä, millaisia merkityksiä he antavat jokapäiväiselle elämälle ja miten he ovat yhteydessä muihin ihmisiin. (Law, Polatajko, Batiste & Townsend 1997, 31; Polatajko, Davis, Stewart, Cantin Amoroso, Purdie & Zimmermann 2007b, 23.)

Vamma voi olla liikkumiseen vaikuttava, henkinen, puheen tuottamista hankaloittava tai esim. aistivamma, joka ei välttämättä näy päällepäin. Usein kun vammaisuus huomataan, voi siitä seurata leimautuminen ryhmään, johon kuuluvat he, jotka eivät pysty kaikkeen mihin "normaalit" ihmiset. Vammaisuuteen liittyy usein negatiivissävytteinen leimaaminen poikkeavaksi. (Savilahti 2009, 4.)

Suomen kouluterveydenhuollossa tehdystä tutkimuksesta (Salonen, Aromaa, Rautava, Suominen, Alin, Liuksila 2004) käy ilmi, että vanhempien ilmoituksen mukaan 17 % nuorista sairastaa jotain pitkäaikaissairautta. Valtaosa suomalaisista 12–18-vuotiaista nuorista arvioi terveydentilansa hyväksi, mutta noin joka kymmenes on kertonut kärsivänsä jostakin jokapäiväistä toimintaa haittaavasta sairaudesta, viasta tai vammasta (Puusniekka 2010). Tytöistä 10–12 % ja pojista 4–7 % on käyttänyt jatkuvasti tai lähes jatkuvasti lääkärin määräämiä lääkkeitä (Rimpelä, Rimpelä, Vikat, Hermanson, Kaltiala-Heino, Kosunen & Savolainen 1997, Salosen ym. 2004 mukaan, 563; Puusniekka 2010).

Nuorten yleisimpiin pitkäaikaissairauksiin kuuluvat astma, allergiat, reuma ja diabetes (Rimpelä 2005). Muita pitkäaikaissairauksia nuorilla ovat erilaiset tuki- ja liikuntaelinongelmat, neurologiset ongelmat sekä mielenterveysongelmat. Yksittäisistä ongelmista diabetes, astma ja allergiat ovat lisääntyneet viime vuosina merkittävästi. (Puusniekka 2010.)

Sairaus tai vamma vaikuttaa nuoruusiän psyykkiseen ja fyysiseen kehitykseen. Useat pitkäaikaissairaudet tai vammat voivat aiheuttaa kasvun hidastumista ja puberteetin viivästyistä. Nämä seuraukset ovat yleisempiä erilaisissa kehityshäiriöissä sekä sairauksissa, joihin liittyy aliravitsemus, esim. suolistosairaudet ja syömishäiriöt. Sairauden tai vamman vakavuuden ja hoidon vaativuuden lisäksi sairastamiseen voi liittyä psykologiset ja sosiaaliset seuraukset, jotka

vaikuttavat nuorten hyvinvointiin. (Makkonen & Pynnönen 2007.) Pitkäaikaissairaus lapsuudessa kaksinkertaistaa riskin sekundaariseen emotionaaliseen häiriintymiseen ja sairaus todennäköisesti vaikuttaa myös lapsen persoonallisuuden kehittymiseen (Pless & Nolan 1991, Makkosen ja Pynnösen 2007 mukaan). Lavigne ja Faier-Routman (1992) ovat tutkimuksessaan todenneet, että somaattisesti sairailta nuorilla on enemmän sopeutumisongelmia ja mahdollisesti huonompi itsetunto kuin terveillä lapsilla.

Pitkäaikaissairaus tai vammaisuus ei aina aiheuta ongelmia, ja tähän vaikuttaa paljon lapsen ja nuoren oma suhtautuminen. Nuoren sopeutuminen edellyttää sairauden tai vamman ja niistä aiheutuvien rajoitusten hyväksymistä osaksi omaa itseä. Jos nuori ei onnistu sisäistämään sairauttaan tai vammaisuuttaan, saattaa hän tällöin sulkea sairauden tai vamman pois mielestään kieltämällä tai unohtamalla sen täysin. Hän voi myös vihata erityispiirrettään tai kokea sen ulkoiseksi uhkaksi. Nuori kohtaa samat ikään liittyvät kehitykselliset haasteet, on hän sitten terve tai sairas. Vakava tai pitkäaikainen sairaus sekä vamma saattaa vaikuttaa nuoren mahdollisuuksiin selviytyä nuoruuden kehityksellisistä tehtävistä, ja siksi hän tarvitsee perheen tuen lisäksi usein ohjausta, auttamista tai hoitoa ammattilaisilta. (Makkonen & Pynnönen 2007.)

2.2 Toiminnallinen oikeudenmukaisuus, asema ja yhdenvertaisuus

Nuori osallistuu toiminnallaan aktiivisesti omaan elämäänsä, ja erilaiset tarpeet ohjaavat hänen toimintaansa (Hautala ym. 2011, 16). Toiminta luo elämälle merkityksen ja on tärkeä tekijä nuoren terveydelle ja hyvinvoinnille, sillä se on yksi ihmisen perustarpeista. Lisäksi nuori jäsentää käyttäytymistään toiminnan avulla. Nuorella on sisäinen motivaatio valita ja tehdä tiettyjä toimintoja, ja toimintaan motivoitumiseen vaikuttavat arvot ja mielenkiinnon kohteet. Toiminnalla on terapeuttinen vaikutus, ja se edistää nuoren terveyttä ja hyvinvointia. (Pola-tajko ym. 2007b, 21 – 23.)

Perusteet ihmisen oikeudelle toimia löytyvät mm. YK:n ihmisoikeuksien julistuksesta (1948) sekä Suomen perustuslaista. Suomalaisten hyvinvoinnista huolehtii lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö mm. erilaisten lakien, säädösten sekä kehittämisohjelmien avulla. Toimintaan vaikuttavat myös erilaiset kulttuuriset

olosuhteet sekä yhteisön asettamat rajat. (Stadnyk, Townsend & Wilcock 2011, Hautalan ym. 2011 13 – 14, 16 mukaan.) Townsend ja Wilcock (2004, Hautalan ym. 2011, 17 mukaan) ovat ehdottaneet ihmisen toiminnallisiksi oikeuksiksi seuraavia:

1. oikeus kokea toiminta merkitykselliseksi ja rikastavaksi
2. oikeus kehittyä osallistumalla terveyttä ja sosiaalista yhteisyyttä edistävään toimintaan
3. oikeus käyttää yksilöllistä tai väestön itsemääräämisoikeutta toiminnallisia valintoja tekemällä
4. oikeus osallistua kohtuullisessa määrin erilaisiin ja vaihteleviin toimintoihin omassa sosiaalisessa ympäristössään.

Sisäasiainministeriö kuvaa yhdenvertaisuutta näin: *Yhdenvertaisuus on perusoikeus. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla ihmisillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua, tehdä töitä ja saada erilaisia palveluja. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.* (Sisäasiainministeriö 2012.)

Tämä tarkoittaa että vammaisilla sekä pitkäaikaissairailla nuorilla on samantyyppiset oikeudet osallistua samoihin toimintoihin kuin ei-vammaisilla ja terveillä. Vammaispalvelulain avulla edistetään vammaisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisina yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.) Stakesin tekemien selvitysten perusteella vammaispalvelulain soveltamiskäytännöt ovat kuitenkin hyvinkin vaihtelevia ja vammaiset henkilöt ovat palveluiden osalta eriarvoisessa asemassa asuinpaikkakunnastaan riippuen. Tähän vaikuttaa osaltaan se, minkälaisen painoarvon vammaispalvelut saavat, koska jokainen kunta ratkaisee itse, tuottaako palvelut itse vai ostaako se ne julkisilta tai yksityisiltä palveluntarjoajilta. (Haarni 2006, 5, 37-38.)

Toiminnallisten oikeuksien vastakohtina ovat tilanteet, jolloin erityisnuoret eivät pysty kokemaan tyydyttävää osallistumista toimintaan. Valtaväestöön verrattuna he saattavat kokea epätasa-arvoisuutta mahdollisuuksissa osallistua yhteiskun-

nallisiin palveluihin, kuten koulutukseen, terveydenhuoltoon ja niiden resursseihin. Esimerkiksi vammaisten lasten osallistuminen tavalliseen iänmukaiseen koulunkäyntiin ja harrastamiseen luonnollisissa ympäristöissä voi olla mahdollista. (Hautala ym. 2011, 16-20.)

Perusajatus on, että kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Samasta lähtökohdasta on kirjattu myös vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO) konkreettiset korjaus- ja kehittämistoimenpiteet yhteiskunnassa. Tässä ohjelmassa korostetaan kaikkien kansalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia elää ja toimia yhteiskunnassa. Ohjelmassa tunnustetaan, ettei vammaisten ihmisten ole aina mahdollista käyttää täysimääräisesti oikeuksiaan ja vapauksiaan tai täyttää velvollisuuksiaan. Epäkohtiin hallitus halua puuttua turvaamalla vammaisten henkilöiden oikeudenmukaisen aseman yhteiskunnassa VAMPO- ohjelman avulla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010.) Lapsiasiavaltuutettu Maria Aula (2009) kommentoi Sosiaali- ja terveysministeriön kuulemistilaisuudessa Suomen vammaispoliittista ohjelmaa näin:

Vammaisella lapsella on samat oikeudet kuin muillakin alle 18-vuotiailla. Myös vammaiset lapset ovat ensisijaisesti lapsia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi oikeutta ikätasoiseen elämään, kaverisuhteisiin, lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä oikeutta kasvaa "täyteen potentiaaliinsa". Palveluohjausta tulee myös lisätä ja ammattilaisten keskinäistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä. Lisäksi kuntoutuksessa tulisi ottaa keskiöön lapsi itse ja hänen tarpeensa. Nykyisin toimitaan liiaksi organisaatio ja lääketiedeveitoisesti. Lapsen kannalta myös sosiaalinen ympäristö ja vapaa-aika kuntouttavat. Perusterveydenhuollon lasten kuntoutukseen liittyviin palveluihin tulee liittää hoitotakuu. (Aula 2009.)

Vuonna 2008 tehdyssä tutkimuksessa vaikeavammaisten nuorten aikuistumisesta osoitetaan, että vaikeavammaisuus vaikuttaa vaihtelevasti nuorten mahdollisuuksiin ja tulevaisuudensuunnitelmiin. He voivat saavuttaa joitakin osia tavoitteistaan, mutta jäävät monissa asioissa ulkopuolisiksi. Vammaisten ihmisten itsenäistä suoriutumista, itsemääräämisoikeutta ja yhteiskunnallista osallistumista toimintaan kaikkina ikäkausina rajoittavat mm. yhteiskunnan rakenteelliset esteet sekä asenteet, vallitsevat lääketieteelliset ja sosiaaliset vammaiskäsitykset sekä nuoren ympäristöltään saama tuki ja hänen persoonalliset ominaisuutensa. (Ahponen 2008, 4, Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 3.)

3 Erityisnuoren mahdollisuudet vapaa-ajanviettoon

Toiminnan tarkoitus jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen: itsestä huolehtimiseen, tuotteliaisuuteen ja vapaa-aikaan. Itsestä huolehtimisella tarkoitetaan henkilökohtaisten asioiden ja velvollisuuksien hoitamista, ajankäytön hallintaa sekä oman toiminnan organisointia. Tuottavuudella tarkoitetaan sosiaalisen ja taloudellisen pääoman hankkimista tai edistämistä. Vapaa-aikaan liittyvän toiminnan katsotaan tuottavan mielihyvää. Se voi olla kotona tai kodin ulkopuolella tapahtuvaa sosiaalista kanssakäymistä, luovaa toimintaa, pelejä, liikuntaa tai muuta harrastustoimintaa. (Law ym. 1997, 31,34, 36–37; Hautala ym. 2011, 212.)

Vammaisilla nuorilla on vähemmän mahdollisuuksia monipuoliseen vapaa-ajanviettoon kuin muilla. Ahponen (2008, 160) toteaa väitöskirjassaan, että jos hänen haastattelemiensa nuorten vaihtoehtoja vertaa samanikäisten vaihtoehtoihin, on osa niistä vain korvikkeita nuorten tavanomaiselle toiminnalle. Sisällöltään niukat sosiaaliset suhteet ja harrastusten vähäisyys olivat heille tyypillisiä. Tämä tuli esille myös Tyynelän (1995, 26) tutkimuksessa kehitysvammaisista nuorista. Nuoren vammaisuus vaikutti mahdollisuuksiin, sillä jotkut nuoret eivät pystyneet minkäänlaisiin fyysisiin toimintoihin. Tekeminen tapahtuu usein perheen kanssa tai nuoret ovat eristäytyneitä, koska samanikäistä seuraa on vaikea saada. Tiedetään myös, että vammaiset lapset ja nuoret, jotka jostain syystä eivät pääse osallistumaan erilaisiin yhteisiin toimintoihin ei-vammaisten lasten ja nuorten kanssa, ovat vaarassa syrjäytyä. (Ahponen 2008, 160.)

Vammaiset nuoret käyttävät vapaa-aikanaan paljon tietokonetta, lukevat ja katsovat usein televisiota. Vammaisilla lapsilla ja nuorilla mahdollisuudet esim. elokuvissa tai diskoissa käyntiin, urheiluun tai muihin fyysisiin harrastuksiin ovat huonommat kuin muilla. (Anderson, Clarke, Spain 1982, 64–87, Hogg & Lambe 1988, Hirst ja Baldwin 1994, Cavetin 1999, 98 mukaan.) Liikkuminen itsenäisesti ei välttämättä onnistu, ja he tarvitsevat avustajan tai muun huolehtijan lähtiesään vapaa-ajanviettopaikkoihin. Pyörätuolin kanssa voi harrastaa useita liikuntamuotoja, ja monet toiminnat ovat periaatteessa mahdollisia, mutta harva pääsee niistä todellisuudessa osalliseksi. Vaikeavammainen nuori voi olla kiinnostunut luonnosta ja haluaisi retkeillä, mutta se onnistuu vain erikoiskulkuneuvolla ja saattajan kanssa. Ahposen haastattelemat nuoret asuivat erilaisissa ympäris-

töissä, mikä vaikutti osaltaan vaihtoehtoihin. Suuret kaupungit pystyvät tarjoamaan monipuolisempia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia kuin pienet paikkakunnat. Pienillä paikoilla voi olla sen sijaan muita etuja, kuten rauhallinen ja puhdas ympäristö, pitkäaikaiseen tuntemiseen perustuva sosiaalinen verkosto ja lyhyet välimatkat. (Ahponen 2008, 159 - 160.)

Aina terveydentila tai asuinpaikkakunta ei ole esteenä, vaan pääsy harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintoihin voi kariutua fyysisiin esteisiin, jotka muuttuvat usein myös psyykkisiksi ja psykoemotionaaliksiksi ”kynnyksiksi”. Rungas avun pyytäminen voi saada lapsen tai nuoren tuntemaan itsensä arvottomaksi. (Ahponen 2008,160.) Ympäristön esteet tai esteettömyys vaikuttaa monella tapaa siihen, onko esim. huonosti liikkuvilla tai vaikkapa näkövammaisilla mahdollisuus osallistua toimintaan. (Polatajko, Backman, Baptiste, Davis, Eftekhar, Harvey, Jarman, Krupa, Lin, Pentland, Rudman, Shaw, Amoroso & Connor-Schisler 2007, Hautalan ym. 2011, 214 mukaan.) Mahdollisuudet voivat riippua myös siitä, miten oma perhe tai asumisyksiköiden henkilöstö pystyy olemaan nuoren mukana harrastuksissa ja tukemaan häntä. Pienikin asia voi jäädä toiveeksi. (Reeve 2006, 97–98; Ahponen 2008,160.)

Järjestötoiminta on ollut monille vammaisille ja pitkäaikaissairaille nuorille kanava, jonka kautta he ovat päässeet pois piilostaan ja saaneet äänensä kuuluville. Savilahden (2009) mukaan suurin osa on lähtenyt toimintaan mukaan myös sosiaalisten suhteiden kartuttamisen vuoksi. Järjestössä toimimisella on myös negatiiviset puolensa, sillä toiminnassa korostuu usein vammaisen tai sairaan ihmisen vammaisuus tai sairaus. Riskinä voi olla myös se, että järjestötoiminnassa ihminen voi toimia vain oman erityispiirteensä kautta, eikä tällöin pysty näkemään muiden ihmisten erilaisia toimintakyvyn rajoitteita. (Savilahti 2009, 89 ja 91.)

Vaikka elämä ei olisi tekemisen tai yhteyksien täyttämää, voi se silti olla tyydyttävää. Heidi Rekolan (1994) tutkimus Vammautumisen vaikutus elämänkulkuun ja ihmissuhteisiin aikuisiän kynnyksellä ja aikuisiässä, tuo ilmi, ettei vammaisten elämä ole pelkkää kipua, surua ja murhetta, kuten monet tutkimukset antavat olettaa. Haastateltujen ihmisten sosiaaliset suhteet olivat melko vilkkaita ja merkityksellisiä. (Rekola 1994, 72 – 74, 81) Vammaiset ihmiset pystyvät elämään

hyvää elämää, kunhan heillä on mahdollisuus onnellisuuden osatekijöihin, kuten sosiaalisiin suhteisiin, terveyteen, mahdollisuuteen opiskella ja tehdä työtä, harrastuksiin, huvituksiin ja matkusteluun (Savilahti 2009, 18). Monet pitkäaikais-sairaudet, kuten diabetes tai allergiat vaikuttavat nuorten vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin hyvin vähän tai eivät lainkaan. Monet ympäristötekijät vaikuttavat niin vammaisten, pitkäaikaissairaiden kuin terveidenkin nuorten osallistumisen mahdollisuuksiin. Tällaisia ovat mm. taloudelliset varat, vanhempien osallistuminen sekä fyysisen ympäristön mahdollisuudet tai rajoitukset.

4 Erityisnuoren toiminnallinen ympäristö

Nuoren toiminta sijoittuu aina johonkin ympäristöön ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Jokaiselle ympäristö on subjektiivinen kokemus, joka mahdollistaa tai rajoittaa valintoja, sitoutumista ja toiminnoista suoriutumista. Ympäristö nähdään laajana käsitteenä, johon kuuluvat fyysisen osion lisäksi kulttuuriset, sosiaaliset ja institutionaaliset osatekijät. (Law ym. 1997, 31,46; Polatajko, Bacman, Baptiste, Davis, Eftekhar, Harvey, Jarman, Krupa, Lin, Pentland, Laliberte Rudman, Shaw, Amoroso & Connor-Schisler 2007a, 48.)

4.1 Sosiaalinen ympäristö ja vertaistuki

Sosiaaliseen ympäristöön nähdään kuuluvan yksilön ja häntä ympäröivien ihmisten välisten vuorovaikutussuhteiden, joihin vaikuttavat yhteiset kiinnostuksen kohteet, arvot, asenteet ja uskomukset (Law ym. 1997, 31,46; Polatajko ym. 2007a, 48). Nuoren sosiaalinen verkosto koostuu niistä ihmisistä, jotka rakentavat ja pitävät yllä nuoren sosiaalista identiteettiä. Verkosto tarjoaa apua niin henkisissä kuin materiaalisissakin asioissa. Sosiaalinen verkosto on nuoren oma luomus, jota hän rakentaa tärkeiksi kokemiensa ihmissuhteiden pohjalta. (Seikkula 1994, 16.) Lasten ja nuorten elämäntilanne ei ole kuitenkaan täysin riippumaton ja omaehtoinen, vaan institutionalisoitu, eri organisaatioiden, vanhempien ja viranomaisten luoma. Tämä pitää paikkansa erityisesti vammaisten ja sairaiden lasten ja nuorten kohdalla. (Ahponen 2008, 16.) Sosiaalisten verkostojen on tarkoitus kaventaa kuilua sosiaalisesti eriarvoisten nuorten välillä

sekä luoda erityisnuorelle tilaa toimia tasa-vertaisena ihmisenä muiden joukossa (Taylor 2004, 206; Savilahti 2009, 28).

Ystävaverkostot ja sosiaaliset kontaktit ovat elämän tärkeitä tukipilareita. Osallistumisella yhteisölliseen elämään ja sosiaalisten suhteiden ylläpidolla on erittäin suuri merkitys nuoren tyytyväisyyteen ja hyvinvointiin. (Myllyniemi 2007, 96-99; Kang, Palisano, King, Chiarello, Orlin & Polansky 2011.) Sosiaalinen verkosto vaikuttaa vahvasti nuoren identiteetin kehittymiseen (Savilahti 2009, 28). Yhteisöllisyys on oma kokemus siitä, että on tärkeä ja tarpeellinen osa yhteiskuntaa. Se on kuulumista johonkin yhteiseen, koululuokkaan tai kaveriporukkaan, sitä, ettei jätetä ulkopuolelle tai kiusata. (Väestöliitto 2012.) Kokemus yhteisöllisyydestä voi helposti erityisnuorella jäädä vajavaiseksi, tai jopa kokonaan kokematta.

Sanna Savilahti (2009) on tarkastellut työssään sitä, minkälainen merkitys sosiaalisilla verkostoilla on vammaisten ihmisten elämänkulkuun. Elämäkertatutkimuksessa aineistona ovat Invalidiliitto ry:n CP-vammaisten aikuisten hyvinvointi ja kuntoutus elämänkaarella -projektissa kerättyjen eri-ikäisten vammaisten ihmisten elämätarinat. Tuloksista ilmenee, että perhe on vammaisille ihmisille tärkein osa-alue sosiaalisessa elämässä, tämän jälkeen ovat koulu ja työ sekä muut; ystävät, harrastuspiirit, naapurit. Ammattilaisten merkitys on kolmanneksi suurin ja suvun merkitys on nähty kaikista pienimpänä. Tutkimuksen tärkeä huomio on myös se, että lähestulkoon kaikissa elämätarinoissa kirjoittajat kertovat masentavasta ja väsyttävästä yksinäisyydestä. (Savilahti 2009, 93.)

Yksinäisyyden syynä saattavat osaltaan olla vammaisten nuorten huonot kokemukset toisten nuorten seurasta, jolloin he itse välttelevät muita, mutta myös toisten ihmisten ennakkoluulojen vuoksi vammaisten ihmisten on vaikeampi tutustua muihin ihmisiin. Yksinäisyyteen voivat vaikuttaa myös fyysiset ominaisuudet. Fyysisten toimintarajoitusten vuoksi vammaiset ihmiset eivät välttämättä pääse liikkumaan kotoaan muiden seuraan, vaikka haluaisivatkin. Ihmisen sosiaalisen elämän sisältö ja laatu ovat hyvin pitkälti kiinni ihmisen oman yrittämisen lisäksi siitä, miten häntä kohdellaan ulkoapäin. (Suokas 1992, 33, 86, Ahponen 2008, Savilahti 2009, 90 – 91.)

Useimmat sosiaalisen kehityksen tutkijat näyttäisivät olevan sitä mieltä, että sekä vanhemmat että vertaiset vaikuttavat nuoren persoonallisuuden kehitykseen, ei erillisinä vaikuttajina, vaan yhdessä, vastavuoroisesti toisiinsa vaikuttaen. Sekä hyväksytyksi tuleminen että ystävyysuhteet vaikuttavat lapsen ja nuoren myöhempään kehitykseen. Nuoruusiässä ihmissuhteiden painopiste siirtyy vähitellen omista vanhemmista kodin ulkopuolisiin ihmisiin, ja ystävyysuhteet samanikäisiin nuoriin ovat tärkeitä. Nuori purkaa tunteitaan ja ajatuksiaan tovereilleen, sillä hän tarvitsee vertaisryhmää johon peilata itseään. (Salmivalli 2005, 15, 36 - 37.) Tekemällä havaintoja ympärillä olevista ihmisistä nuori muodostaa kuvan itsestään saamansa palautteen avulla. Nuori hakee hyväksytyksi tulemistakin niin vanhemmiltaan, muilta aikuisilta kuin nuoriltakin. (Aaltonen, Ojanen, Viuhonen & Vilén 1999.) Erityisnuorille nämä asiat ovat myös tärkeitä ja muiden hyväksyntä nousee jopa tärkeämpään osaan kuin ns. tavallisilla nuorilla.

Savilahden (2009) koostamista elämätarinoista ilmenee, että ystävät ovat vammaisille ihmisille erittäin tärkeitä. Vammaiset ihmiset kokevat paljon pettymyksiä vuorovaikutussuhteissaan toisten ihmisten kanssa, ja vaikka ystävät eivät ehkä voi parantaa kokonaan pettymysten aiheuttamia haavoja, voivat he kuitenkin lieventää niiden aiheuttamaa kipua. Sekä vammattomien että vammaisten ystävien tuki on tärkeää, vaikka yleisesti suurimmalla osasta vammaisista ihmisistä ystäväpiiri koostuu muista vammaisista. Vertaistuen lisäksi kaivataan usein myös vammattomien ihmisten hyväksyntää ja mahdollisuutta kuulua ihmisten eikä vain vammaisten ihmisten joukkoon. (Savilahti 2009, 87-88.)

Vuonna 2011 Kanadassa on tutkittu CP-vammaisten nuorten sosiaalista osallistumista. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että ulkopuoliset ystävät tarjoavat usein enemmän emotionaalista tukea, toveruutta ja altistumista yhteisön kokemuksille kuin perhe tai terveydenhuollon ammattilaiset. Sosiaalinen osallistuminen merkityksellisissä ihmissuhteissa edistää nuoren sosiaalisia taitoja ja psykososiaalista hyvinvointia. Tutkimuksessa kerrotaan CP-vammaisten nuorten kohtaavan ainutlaatuisia haasteita, jotka voivat liittyä mm. liikkumiseen, viestintään ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Nuori voi olla riippuvainen perheenjäsenestä tai omahoitajasta, koska kuljetus rajoittaa usein nuoren sosiaalisia mahdollisuuksia, jos hänellä on fyysisiä esteitä. Tutkimuksessa korostetaan,

että nuoren itse kokema sosiaalinen osaaminen on olennainen osa psykososiaalista terveyttä, ja se voi helpottaa sosiaalista osallistumista. (Kang ym. 2011.)

Vertaistuesta ja sen merkityksestä löytyy paljon kirjallisuutta, artikkeleja sekä tutkimuksia. Esimerkiksi Jeff Parker ja Steven Asher (1993, 611 - 621) ovat tutkineet ystävyysuhteen laatua ja keskinäistä välittämistä, ja heidän mukaansa ystävyysuhteiden keskeisiä tehtäviä ovat paitsi kumppanuus ja hauskanpito, myös sosiaalisten taitojen kehittyminen, läheisyyden kokeminen sekä emotionaalisen tuen, neuvojen ja avun saaminen. Vertaistuen ja ystävyysuhteen on osoitettu edistävän nuoren pystyvyyttä (Kang ym. 2011).

Vertaiset ovat yleensä ikätovereita, jotka ovat lapsen tai nuoren kanssa suunnilleen samalla tasolla sosiaalisessa, kognitiivisessa ja emotionaalisessa kehityksessä (Salmivalli 2005, 15). Vertaisryhmiä voivat olla esimerkiksi erilaiset tukiryhmät, kuten samaa sairautta potevien ryhmät. Onnistuneessa vertaisryhmässä koetaan, että siellä saa olla oma itsensä. Mahdollisia omia ongelmia tai vaivoja ei tarvitse piilotella eikä suurennellakaan. Muut, joilla on samanlaisia kokemuksia, ymmärtävät, miltä elämä voi usein tuntua. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 18; Heiskanen & Hiisijärvi.) Positiivisen yhteyden löydyttyä nuoren suhde yhteiskunnalliseen osallistumiseen lisääntyy ja sillä on vaikutusta hänen itsekokemaansa pätevyyteen. Erilaiset vertaisryhmät koetaan eheyttäväksi ja voimaa antaviksi. Kun nuori saa osallistumisen kokemuksia ystävien ja vertaistuen avulla, voi se osaltaan edistää hänen sosiaalista kompetenssiaan ja psykososiaalista hyvinvointiaan. (Kang ym. 2011.) Vertaistuen sosiaaliset verkostot tuottavat erityisnuorelle tietoisuutta siitä, että hän on muutakin, kuin mitä lääkärit tai sosiaaliviranomaiset ovat hänelle lääketieteen tai lakien puitteissa kertoneet (Savilahti 2009, 89).

4.2 Luonto toiminnallisena ympäristönä

Kaupungistumisesta huolimatta luonnolla on suomalaisille edelleen keskeinen merkitys asumiseen ja vapaa-aikaan liittyvissä toiveissa ja tarpeissa (Tyrväinen, Silvennoinen, Korpela & Ylen 2007, 58). Toimintaympäristönä luonto sinällään tuottaa jo paljon virikkeitä ja elämyksiä, ja tutkimusten mukaan ihmiset arvostavat mielipaikkoina luontoalueita enemmän kuin rakennettua ympäristöä (Herzog

1987, Tyrväisen ym. 2007 mukaan). Ulkoilu onkin hyvin suosittu harrastus, sillä suomalaisesta aikuisväestöstä jopa 97 % ulkoilee (Tyrväinen ym. 2007, 58). Ulkoilulla ymmärretään ensisijassa jalan, hiihtäen, pyöräillen, soutaen tai näihin verrattavalla tavalla vapaa-aikana tapahtuvaa liikkumista sekä oleskelua, yleistä luonnonharrastusta sekä muuta näihin verrattavaa harrastustoimintaa ulkoilmassa, kuten marjastusta, sienestystä, kalastusta, retkeilyä, metsästystä, telttailua tai loma-asumista (Sievänen & Neuvonen 2011, 13).

Ympäristöllä ja yksilön toiminnalla nähdään olevan vaikutusta ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen (Townsend & Polatajko 2007, 48). Useat tutkimukset ovat todistaneet, että luonto ja viherympäristöt vaikuttavat myönteisesti ihmisten terveyteen. Todistusaineistoa on saatu ainakin ympäristöpsykologian ja -kasvatuksen, metsä-, puutarha- ja kasvitieteen, ympäristösuunnittelun sekä terveysliikunnan tutkimuksissa (Korpela 2007; Tyrväinen ym. 2007). Mervi Taka-ahon (2005) tutkielmassa kuvataan terveysalalla kouluttautuvien henkilöiden luontokokemuskertomuksia sekä niihin liitettyjä henkisen hyvinvoinnin tunteita. Tutkimuksessa luontokokemus osoittautui arkipäiväiseksi ja kulttuuriimme kuuluvaksi, mutta yksilölliseksi kokemukseksi, joka on syntynyt vastaajien luonnon havaitsemisen ja omien sisäisten tuntemusten vuorovaikutuksessa. Luontokokemus lisäsi henkisen hyvinvoinnin tuntemuksia, jotka muodostuivat mm. ilon, vahvuuden, rauhan, läsnäolon sekä mystisen tervehtymisen tunteista. Henkisen hyvinvoinnin tunteet auttoivat vastaajia tervehtymään, ja kehittymään tietoisemmaksi sekä omasta itsestä että ympäröivästä luonnosta. Luonto näyttäytyi lisäksi sosiaalisen yhteisyyden ja yksityisyyden välisen tasapainon sekä elvyttävän oman ajan kokemuksina. (Taka-aho 2005, 1-2.)

Psykologiselta kannalta luontoympäristö lisää hyvinvointia tuottamalla myönteisiä vaikutuksia, kuten parantamalla keskittymiskykyä ja vähentämällä negatiivisia tuntemuksia (Hartig, Böök, Garvill, Olsson & Gärling 1996; Taka-aho 2005; Tyrväinen ym. 2007), elvyttämällä stressitilanteista ja houkuttelemalla liikuntaan (Takano, Nakamura & Watanabe 2002). Viheralueiden käyttö ja luonnossa liikkuminen vaikuttavat myös epäsuorasti työn tuottavuuteen ja laatuun lisäämällä psyykkistä hyvinvointia ja ylläpitämällä työ- sekä opiskelukykyä (Tyrväinen ym. 2007, 75). Ulkoilun terveys- ja hyvinvointivaikutuksia sekä sosiaalisia hyötyjä

ovat lisäksi sairauksien ehkäiseminen, perhesiteiden ylläpitäminen ja ystävyys-suhteiden solmiminen (Nilsson, Sangster, Gallis, Hartig, de Vries, Seeland & Schipperin (toim.) 2010, 452, Sieväsen ja Neuvosen 2011, 7 mukaan).

Luontoon liittyvät harrastukset ovat virkistävämpiä ja tuottavat enemmän mielihyvää kuin muut vapaa-ajan harrastukset (Sievänen ja Neuvonen 2011). Voimauttavampia ympäristöjä ovat luonnontilaiset metsä- ja peltoympäristöt, joissa vesi on lähellä, sekä liikuntaan ja harrastustoimintaan liittyvät viheralueet. Myönteiset tuntemukset lisääntyvät jo melko vähäisestä viheralueiden käytöstä vapaa-ajalla. (Tyrväinen ym. 2007, 65, 73.)

4.3 Toiminnan mahdollistaminen

Erityisnuoren kohtaamat vaikeudet toimintaan osallistumisessa johtuvat useimmiten siitä, että hänen oma toimintakykynsä ja ympäristön vaatimukset ovat ristiriidassa keskenään. Omassa tutussa ympäristössä ja tuttujen ihmisten ympäröimänä erityisnuori voi olla hyvinkin toimintakykyinen, mutta rajoitukset voivat olla merkittäviä tämän elämänpiirin ulkopuolella. Tukitoimilla ja järjestelyillä annetaan mahdollisuus vapaa-ajan viettoon, ystävien tapaamisiin, kuten myös koulutukseen ja työhön. (Seppälä & Rajaniemi 2012.)

Fyysisen rakennetun ympäristön esteettömyyttä säädellään erilaisin ohjeistuksin sekä lain voimin, mm. ESTEETÖN YMPÄRISTÖ -suunnitteluohjekortit ja RT-kortiston Esteetön liikkumis- ja toimimisympäristö sekä Näkövammaisten Keskusliitto ry.:n opas rakennetun ympäristön esteettömyydestä auttaa arvioimaan, suunnittelemaan, rakentamaan, huoltamaan ja ylläpitämään yhteisen ympäristön esteettömyyttä, turvallisuutta ja soveltuvuutta kaikille käyttäjille. Esteettömyyden tavoitteena on parantaa ympäristön toimivuutta, turvallisuutta ja miellyttävyyttä ja tukea ihmisten itsenäistä elämää ja osallistumista yhteiskuntaan. (Helsingin kaupungin rakennusvirasto & Sotera 2005; Rakennustieto 2006; Näkövammaisten keskusliitto 2012.) Esteettömyyden eteen on vielä kuitenkin tehtävä töitä, että esim. pyörätuolilla pääsisi joka paikkaan tai näkövammaisen henkilön olisi helppo liikkua kaikkialla.

Nuorten sosiaalinen ympäristö voi estää tai mahdollistaa erilaiset harrastusmahdollisuudet ja esimerkiksi matkustelun. Ahposen (2008) tutkimukseensa

haastattelemista nuorista eräs vaikeavammaisen nuori matkusteli paljon perheensä kanssa, teki jopa pitkiä ulkomaan matkoja. Nuori sai tarvitsemansa tuen ja avun vanhemmiltaan. (Ahponen 2008, 161.) Terveystieteiden ammattilaisten tulisi auttaa nuoria pääsemään yhteisöihin tarjoamalla nuorille tietoa olemassa olevista mahdollisuuksista sekä selvittää ja hoitaa käytännön järjestelyjä, kuten mahdolliset kuljetukset ja majoitus. Tämä on tärkeää, koska erilaisissa yhteisöissä mukana oleminen tarjoaa enemmän mahdollisuuksia erilaisiin toimintoihin ja ystävyyssuhteiden luomiseen. (Kang ym. 2011.)

Monet järjestöt ja kunnat järjestävät vammaisille sekä pitkäaikaissairaille erilaisia harrastuspiirejä ja -ryhmiä. Jotkut toimintakeskukset ja järjestöt ylläpitävät kuntosalia, järjestävät karaokeiltoja tai näytelmäkerhoja. Vaihtelua vammaisen nuoren päivään voi tuoda käynti päivätoiminnassa, jossa mm. askarrellaan, ommellaan ja maalataan. Sielläkin voi toisten olla vaikea osallistua, mutta sosiaalinen vuorovaikutus on tärkeä. Joidenkin yhdistysten toimintaan kuuluvat sähköpyöräsalibandy, erikoislaitteilla tapahtuva bändissä soittaminen tai ratsastus. (Ahponen 2008, 159 -160.) Erityisnuorille siis mahdollistetaan toimintaan osallistuminen: yksilöille toimintaa ympäristössä, joka tukee heidän osallistumistaan.

Toimintaterapeuteilla on tärkeä rooli toiminnan mahdollistajana. Toimintaterapeutin tehtävänä on mahdollistaa asiakkaan toimintaa. (Polatajko ym. 2007b, 23.) Asiakaslähtöinen työskentely vaatii toimintaterapeutilta taitoja **mukauttaa, puhua puolesta, valmentaa, toimia yhteistyössä, neuvotella ja konsultoida, koordinoita, suunnitella, opettaa, sitouttaa ja toimia erikoisasiantuntijana** (Townsend, Beagan, Kumas-Tan, Versnel, Iwama, Landry, Stewart & Brown 2007, Hautalan ym. 2011, 217-222 mukaan).

Mukauttaminen on toiminnan soveltamista ja porrastamista sopivan haasteelliseksi. **Puolestapuhujana** toimintaterapeutti tuo esiin asioita, joita asiakkaan läheiset tai muut ihmiset eivät mahdollisesti ole huomanneet. Toimintaterapeutin tehtävänä on puhua asiakkaiden puolesta esim. päättävissä elimissä sekä jakaa tietoa jo olemassa olevista palveluista ja ohjata asiakas niiden piiriin. **Valmentajana** toimintaterapeutti sitouttaa asiakkaan toimintaan tätä kuuntelemalla ja rohkaisemalla. Toimintaterapeutti työskentelee yhdessä asiakkaan

kanssa, ei hänen puolestaan, eli toimii **yhteistyön tekijänä**. Tämä tarkoittaa tietotaitojen jakamista, asiakkaan kunnioitusta sekä aitoa kiinnostusta hänestä. Yhteistyö perustuu pyyteettömyyteen, empatiaan, luottamukseen ja luovaan kommunikointiin. (Townsend ym. 2007, Hautalan ym. 2011, 219-220 mukaan.)

Toimintaterapeutti kuuntelee yksilöiden, perheiden ja ryhmien erilaisia näkökulmia asioista ja kannustaa heitä kunnioittamaan toisten mielipiteitä. Kuultuaan asianosaisia toimintaterapeutti **konsultoi ja neuvottelee** eli kertoo omista näkökulmistaan. Toimintaterapeutin työhön kuuluu vahvasti moniammatillinen yhteistyö, ts. hän neuvottelee eri ammattilaisten ja tiimien kanssa sekä konsultoi yhteisöjä, organisaatioita ja asukkaita. **Koordinointitaitoja** toimintaterapeutti tarvitsee sovittaessaan yhteen eri näkökulmia, tehtäviä, suunnitelmia ja asiakirjoja asiakkaiden, perheiden ja työryhmien kanssa. Toimintaterapeutin tulee koordinoita myös inhimillisiä, taloudellisia sekä tiloihin ja välineisiin liittyviä resursseja. (Townsend ym. 2007, Hautalan ym. 2011, 220-221 mukaan.) Koordinointi vaatii asiakkaan kokonaistilan hahmottamista sekä erilaisten palveluiden yhteensovittamista (Hautala ym. 2011,221).

Toimintaterapeutti suunnittelee ja toteuttaa palveluita ja ohjelmia sekä **suunnittelee ja rakentaa** esim. apuvälineitä ja ortooseja. Toimintaterapeutti myös muokkaa fyysisistä ja emotionaalista ympäristöä esim. fyysisesti esteettömäksi tai mielenterveyttä tukevaksi. Toiminnan analyysin kautta toimintaterapeutti myös **opettaa** asiakkaitaan muokkaamaan elämäänsä; toiminta pilkotaan osiin ja porrastetaan asiakkaalle sopivaksi. (Townsend ym. 2007, Hautalan ym. 2011, 221 mukaan.) Opettaminen voi olla mm. päivärytmin harjoittamista, vuorovaikutustaitojen kehittämistä tai parempien työskentelytapojen etsimistä (Hautala ym. 2011, 221).

Toimintaterapeutti edistää asiakkaan **sitoutumista** toimintaan mahdollistamalla asiakkaan osallistumisen terveyttä edistäviin toimintoihin, kuten opiskeluun, työntekoon, liikkumiseen ja asumiseen. Erikoistumisella tarkoitetaan asiantuntijuutta erityisten tekniikoiden käytössä. Toimintaterapeutit voivat työssään **erikoistua** esim. ortoosien valmistamiseen tai ympäristön muokkaamiseen apuvälineiden avulla tai johonkin teoreettiseen viitekehykseen, kuten sensorisen integraation teoriaan. (Townsend ym. 2007, Hautalan ym. 2011, 222 mukaan.)

Näiden erityisten mahdollistamistaitojen lisäksi toimintaterapeutti käyttää työssään yleisiä toiminnan mahdollistamisen taitoja, kuten toiminnan analysointia ja prosessin hallinnan taitoa. Lisäksi ammatillisen toiminnan kannalta on tärkeä muistaa eettinen ja moraalinen ohjeisto sekä näyttöön perustuvan työskentelyotteen ylläpitäminen. (Townsend ym. 2007, Hautalan ym. 2011, 222 mukaan.)

5 Opinnäytetyön tavoitteet ja tehtävät

Opinnäytetyö on toiminnallinen, ja sen tarkoitus on kehittää Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry:n (KVY ry) toimintaa järjestämällä sen nuorisojäsenille toiminnallinen REPO-extremepäivä. Työn tavoitteena on tukea erityisnuoren osallistumisen mahdollisuutta erilaisiin toimintoihin ja tuottaa heille onnistumisen sekä itsensä ylittämisen kokemuksia sekä tarjota elämyksiä. Tehtävänä oli toiminnallisen päivän organisointi ja järjestäminen, palautteiden kerääminen sekä opinnäytetyöprosessin kuvaaminen.

6 REPO-extremepäivän toteutus

Yhteistyökumppaniksi valitsimme KVY ry:n, koska näin pääsimme toteuttamaan toiminnallista opinnäytetyötä. Yhdistyksen järjestösuunnittelija kaipasi yhteistyökumppania, jonka kanssa voisi kehittää yhdistyksen toimintaa vastaamaan paremmin jäsenyhdistysten erityisnuorten tarpeita sekä lisäämään järjestöjen välistä yhteistyötä. Idea lähti liikkeelle KVY ry:lle vuonna 2011 tehdyn jäsenyytyväisyyskyselyn tuloksista sekä järjestösuunnittelijan omista huomioista työtä tehdessään.

KVY ry on perustettu vuonna 2002 edistämään vammais- ja pitkäaikaissairausjärjestöjen yhteistoimintaa. Yhdistyksen tehtävänä on tukea vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hyvinvointia, tiedottaa vammaisten oikeuksista sekä edistää heidän osallistumistaan. Toimintapäivän suunnitteluhetkellä yhdistykseen kuului 34 paikallista yhdistystä. (KVY ry 2013.)

6.1 Toimintapäivän suunnittelu

Toiminnallinen päivä päätettiin järjestää KVV ry:n jäsenyhdistysten nuorille Repoveden kansallispuiston alueella 25.8.2012. Tavoitteena oli houkutella nuoria osallistumaan päivään kiinnostavan toiminnan avulla ja siten saattaa yhteen eri yhdistysten nuoria. Tärkeänä yhteistyökumppanina koko prosessin ajan oli KVV ry:n järjestösuunnittelija.

Työskentely alkoi järjestösuunnittelijan toiveesta liittää päivään teema ”Maalla, Merellä, Ilmassa”. Toiminta-alueeksi valittiin Repoveden kansallispuisto, koska osallistujille haluttiin suoda kokemus luonnossa liikkumisesta, ja toimintaympäristönä se olisi riittävän haasteellinen. Päivää suunniteltaessa oltiin yhteydessä Repoveden kansallispuiston puistonhoitajaan ja sovittiin alueista, joissa toimintapäivä toteutettaisiin.

Päivästä haluttiin tehdä erityisnuorten oma päivä ilman vanhempia, ellei jonkun nuoren osallistumisen edellytyksenä ollut vanhemman läsnäolo. Nuorille haluttiin tarjota mahdollisuus mahdollisimman vapaaseen ja omatoimiseen päivään ja mahdollistaa osallistuminen toimintaan, johon heillä ei välttämättä tavanomaisesti ollut mahdollisuutta. Extremepäivän lisäksi sovittiin, että nuorille järjestettäisiin syksyllä yhteistapaaminen, jossa katsottaisiin extremepäivästä otettuja valokuvia sekä keskusteltaisiin mahdollisesta tulevasta nuorten ryhmätoiminnasta.

Tiedossamme ei suunnitteluvaiheessa ollut, mistä KVV ry:n yhdistyksistä (liite 1) osallistujia tulisi. Kyseessä oli vammais- ja pitkäaikaissairauksien yhdistyksiin kuuluvia nuoria, joten yhteistyökumppaneiksi pyydettiin Suomen Vammaisurheilu ja liikunta ry:tä sekä Malikea. Päävastuussa yhteydenpidosta VAA:n edustajaan oli järjestösuunnittelija. Valtakunnallinen Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAA ry suunnittelee, toteuttaa ja kehittää liikunta-, näkö- ja kehitysvammaisten henkilöiden sekä elinsiirtoväen liikunnan harrastamisen ja kilpailemisen mahdollisuuksia ja olosuhteita (Suomen Vammaisurheilu ja liikunta ry 2013). Malike on osa Kehitysvammaisten Tukiliiton toimintaa, ja sen tarkoituksena on sekä vaikuttaa vallitseviin asenteisiin että tarjota toiminnallisen vertaistuen mahdollisuus vaikeavammaisten lasten perheille ja vaikeavammaisille ai-

kuisille itselleen. Malike järjestää tapahtumia, kursseja ja koulutuksia, joista rohkean tekemisen asenteen toivotaan leviävän vaikeavammaisiin, heidän lähiihmisiinsä ja muualle yhteiskuntaan. (Malike 2012.)

Toimintapäivään osallistuvat nuoret sekä tapahtuma tarvitsivat selkeät nimitykset, joten nuoria päätettiin kutsua erityisnuoriksi eikä vammaisiksi tai sairaiksi ja toimintapäivä sai nimekseen REPO-extreme, jonka sisälle rakentui päivään liittyvä sanoma: Reilusti Eriäinen Päivä Onnistuu! Repo-extremepäivänä tavoitteena oli mahdollistaa nuorille osallistuminen mielekkääseen ja voimauttavaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Erytisnuorille suunniteltiin toimintapäivän ohjelmaa KVV ry:n järjestösuunnittelijan toiveiden pohjalta. Tiiviillä yhteistyöllä pystyttiin sopimaan käytännön järjestelyjen jakamisesta ja toteutuksen tavoitteista. Toiminnoiksi haluttiin melontaa ja jotakin ilmassa tapahtuvaa, esim. vaijeriliukua tai kalliolta laskeutumista. Osallistujien maksimimääräksi päätettiin 15 nuorta ja ikäjakaukaksi 12-18-vuotta.

Tarjousten perusteella valittiin yhteistyökumppani, joka järjestäisi extreme-toiminat. Yhteisen pöydän ääreen kutsuttiin ohjelmapalveluntuottaja, Repoven kansallispuiston hoitaja sekä Suomen Vammaisurheilu ja liikunta ry:n VAU:n edustaja. Puistonhoitaja ei päässyt paikalle, ja Malikelta vastattiin kielteisesti yhteistyöpyyntöön resurssipulan takia. Maliken edustaja ehdotti kuitenkin osallistumista myöhemmin järjestettävään toimintavälinekoulutukseen. Kokouksessa tuotiin esille päivään liittyvä teema ja keskeiset päämäärät, sovittiin toiminta-alueesta, päivän kulusta, käytännön järjestelyistä ja toteutuksesta.

Ohjelmapalveluntuottajan kanssa sovittiin, mitä päivään osallistuville haluttiin tarjota. Tarkoituksena oli tarjota jokaiselle päivään osallistuvalla nuorella samat mahdollisuudet toimintojen suorittamiseen. Jokaisen nuoren kohdalla suunniteltiin erikseen, miten hän voisi toiminnan toteuttaa. Toimme suunnittelussa esille nuorten näkökulmaa ja painotimme sitä, että toiminat olisivat sovellettavissa tarpeen mukaan. Nuori voisi omasta halustaan jättää jonkin toiminnan toteuttamatta, vaikkakin häntä sen toteuttamiseen kannustettaisiin. Meille oli tärkeää, ettei kukaan kokisi päivän aikana käytännön syiden estävän toimintaan osallistumista.

Yhteistyöpalaverissa sovittiin paikallisen palveluntuottajan järjestävän päivään köysibenjin sekä kanoottimelonnin. VAU:n edustaja lupautui tuomaan mukanaan kolmen hengen kajakin ja opastamaan sillä melontaa mahdollisille pyörätuolissa istuville nuorille. Hänellä oli eniten kokemusta vammaisliikunnasta ja siihen liittyvistä välineistä.

Puistonhoitaja oli ehdottanut toiminta-alueeksi Mustanvuoren kotaa laitureineen. Kansallispuiston alueen puihin ei saanut kiinnittää minkäänlaisia laitteita, joten köysibenjin toteutuspaikaksi valikoitui puiston keskellä oleva yksityisen kesämökin piha, Pihkapirtin piha-alue. Ohjelmajärjestäjä oli yhteydessä mökin maanomistajaan ja kysyi luvat käyttää hänen tonttiaan sekä kiinnittää benjivaruusteet hänen puihinsa.

6.2 Toimintaympäristö

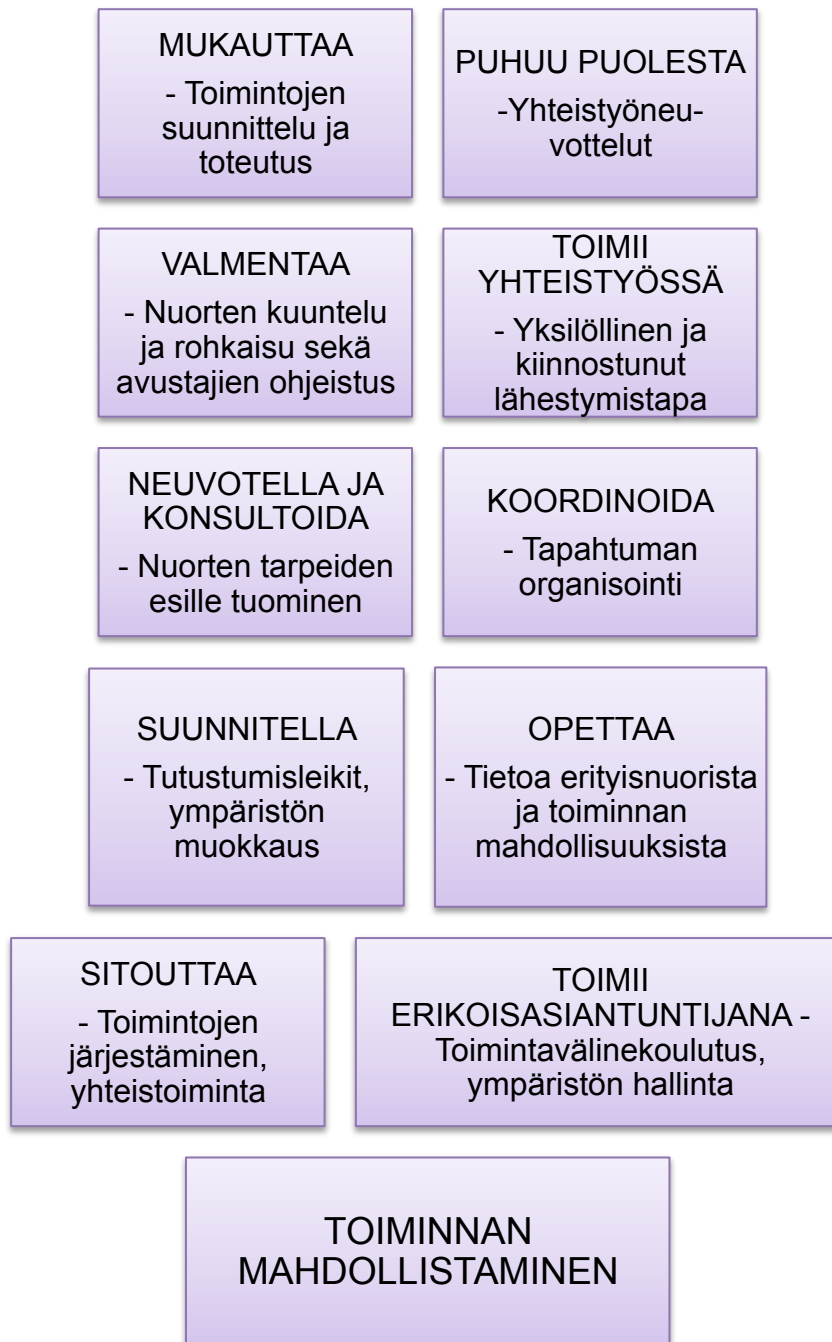
Repoveden kansallispuisto sijaitsee Kouvola - Mikkeli -tien (valtatie 15) länsipuolella. Repovedelle on Helsingistä matkaa noin 175 km, Kouvola Valkealan kautta noin 50 km ja Mikkelistä Mäntyharjun kautta noin 75 km. Repoveden kansallispuisto (1500 ha) ja Aarnikotkan metsän luonnonsuojelualue (1400 ha) muodostavat yhdessä Kaakkois-Suomen laajimman luonnonsuojelualuekokonaisuuden. Maisemat muodostuvat laajoista asumattomista metsistä, Kymenlaakson korkeimmista jylhistä kallionrinteistä ja kymmenistä kirrkaista järvistä ja lammista. (Metsähallitus 2013.)

Repovesi on yksi suosituimmista Etelä-Suomen retkeilykohteista ja siellä voi retkeillä omatoimisesti tai retkeilypalveluita tarjoavien yritysten avulla. Repovedellä voi rentoutua harrastaen esim. marjastusta, melontaa, pyöräilyä, lumikenkäväelyä, hiihtoa tai patikointia. Repovesi on perinteinen ja suosittu vaellusretkeilyn kohde. Patikoijille löytyy eritasoisia, merkittyjä retkeilyreittejä yhteensä noin 40 km. Nähtävyyksiä ovat mm. alueen useat korkeat mäet kuten Olhavanvuori, Mustalamminvuori, Katajavuori ja Haukilamminvuori sekä Lapinsalmen riippusilta, kalliomaalaus Olhavanvuorella, Mustalamminvuoren näkötorni sekä Kuutinlahti uittorakenteineen. (Metsähallitus 2013.)

6.3 Toimintapäivän valmistelu

Järjestösuunnittelijan ja meidän opiskelijoiden tehtävänä oli kokonaisuuden organisointi, kuten kutsu- sekä infokirjeiden laatiminen ja lähetys, koko prosessin ja päivän aikataulutus, kuljetuksen sekä ruokailun miettiminen, yhteistyökumppanien hankinta, kansallispuistossa olevan kodan varaaminen, vapaaehtoisten avustajien rekrytointi ja koulutus ja maalla tapahtuvan ohjelman suunnittelu ja järjestäminen. Pohdittiin myös kansallispuiston alueeseen liittyviä yleisiä sääntöjä, jotka tuli päivän järjestämisessä ottaa huomioon. Vuokrakodalla ei ollut inva-wc:tä, joten päädyttiin rakentamaan paikan päälle retki-wc. Tyhjennys tapahtuisi alueella oleviin kuivikekäymälöihin. Roskat ja jätteet tulisi kerätä mukaan ja toimittaa pois kansallispuiston alueelta, koska alueella ei ollut jätteenkeräystä.

Kaikki nämä tehtävät vaativat meiltä toimintaterapeuttiopiskelijoina teoriaosuuksissa esitettyjä Kanadalaisen mallin mukaisia toiminnan mahdollistamisen taitoja, joista on esitetty esimerkkejä tarkemmin Kuvassa 1.

Kuva 1. Toimintaterapeutin rooli REPO-extremeprosessin toteutuksessa

Toimintapäivää mainostettiin paikallisissa lehdissä sekä järjestön nettisivuilla. Nuorille laadittu kutsu (liite 2) lähetettiin KVY ry:n jäsenjärjestöjen yhteyshenkilöille sähköpostitse. Tämän jälkeen tapahtumapäivään laadittiin ilmoittautumislomake (liite 3), joka myöhemmin postitettiin täytettäväksi ilmoittautuneille.

Tapahtumaan oletettiin osallistuvan liikuntarajoitteisia nuoria, joten osallistuimme Maliken järjestämään toimintavälinekoulutukseen. Sieltä saimme erityisliikkumisen järjestelyihin ja toteutukseen vinkkejä, joita pystyimme hyödyntämään tapahtuman suunnittelussa. Eräs niistä oli maastopyörätuolilla liikkuminen vaikeakulkuisessa maastossa. Maastopyörätuoli on kolmirenkainen monitoimituoli, jonka avulla voi liikkua avustettuna (työnnettynä ja/tai vedettynä) vaikeassakin maastossa.

Halusimme varmistaa alueen soveltuvuuden suunniteltuihin toimintoihin, joten kävimme paikan päällä toukokuussa 2012 yhdessä puistonhoitajan kanssa. Näin hahmotimme paremmin ympäristöön liittyvät edellytykset ja riskit. Puistonhoitajan kanssa neuvoteltiin mahdollisista muutostöistä, joita alueella tarvittaisiin, kuten jyrkän mäen polun tasoittamista ja pitkospuiden asettamista toivotuihin kohtiin. Puistonhoitajan kanssa sovittiin, että ryhmä pääsisi linja-autolla suoraan puiston sisällä olevalle parkkialueelle. Varsinainen parkkipaikka sijaitsi viiden kilometrin päässä sovitusta pysähtymispaikasta, ja tämä olisi liian pitkä matka kuljettavaksi pyörätuolein. Virallisesti alueella ainoastaan huoltoajo on sallittua.

Järjestösuunnittelijan kanssa pidettiin säännöllisesti palavereja, joissa käytiin läpi päivään liittyviä asioita. Kerättiin mm. listaa tavaroista, joita päivään tarvittiin esim. nimilaput, maastopyörätuolit, ensiapupakkaukset jne. Järjestösuunnittelija hankki valokuvaajan sekä linja-autokuljetuksen entuudestaan tutuilta palveluntarjoajilta. Ruoka päädyttiin tilaamaan paikallisesta pitopalvelusta valmiina. Lisäksi KVV ry:n kautta saatiin käyttöön vapaaehtoisia, jotka lupautuivat hoitamaan extremepäivän muonituksen. Järjestösuunnittelija laati suunnitelmien mukaan tapahtumasta budjettilaskelman, jolle hän haki KVV ry:n hallituksen hyväksynnän. Osallistujien omavastuuosuudeksi päivästä määriteltiin 30€/hlö, joka sisälsi ohjelman, vakuutukset, avustajat, ruuan sekä kuljetukset.

Lähempänä varsinaista toimintapäivää käytiin uudelleen toiminta-alueella, koska haluttiin varmistua haastavan reitin sopivuudesta myös pyörätuolilla kulkemiseen. Mukana oli pyörätuolia käyttävä CP-vammaisen poika, jolta saatiin käyttäjäkokenemuksia. Hänelle vuokrattiin maastopyörätuoli, koska uskottiin, että liikkuminen tavallisella pyörätuolilla olisi vaikeaa. Maastopyörätuolia metsäteitä pitkin

työnnettäessä ja vedettäessä selkiytyi, kuinka raskasta maastossa liikkuminen oli. Käynnin aikana hahmottuivat käytännön toimintojen toteutusten sekä avustajien työskentelyyn liittyvät seikat. Tavaroiden kuljettaminen perille saakka ei linja-autolla onnistuisi, ja matkaa parkkipaikalta kodalle oli n. puolitoista kilometriä. Puistonhoitajalta saatiin lupa, että paikallinen retkeilykeskuksen yrittäjä kuljettaisi ruoat ja muut tavarat linja-autolta kodalle mönkijällä ja peräkärjellä.

Pari viikkoa ennen tapahtumaa saatiin tieto yhdeksästä ilmoittautuneesta nuoresta. Ilmoittautuneet pojat kuuluivat viiteen KVV ry:n eri vammaisjärjestöön, mutta kaksi nuorista ei kuulunut vielä mihinkään järjestöön, vaan he olivat vasta liittymässä. Joukossa oli kolme, jotka ilmoittivat tarvitsevansa henkilökohtaista apua ja yksi ilmoitti ottavansa vanhemman mukaan avustajaksi. Nuorten vammat tai/ja pitkäaikaissairaudet olivat hyvin erilaisia, kuten liikuntarajoituksia, kommunikointiin sekä näön käyttöön liittyviä ongelmia sekä erilaisia kehityshäiriöitä, allergioita jne. Ilmoittautumisten jälkeen pystyttiin tarkemmin suunnittelemaan päivän ohjelma aikatauluineen. Maaosuudelle sijoittuvien rastien (liite 4) haluttiin liittyvän jollakin tavalla aisteihin. Erilaiset elämykset ja uudet kokemukset kuuluivat päivän teemaan, joten rasteillakin oli tarkoitus tarjota uuden kokeamista ja eri aisteja aktivoivia toimintoja. Rastit suunniteltiin niin, että kaikki voivat niihin osallistua omalla tavallaan.

Osallistujille laadittiin ja lähetettiin info-kirje päivän ohjelmasta sekä aikataulusta (liite 5). Tehtiin palautelomakkeet nuorille ja avustajille (liite 6, 7) sekä turvallisuussuunnitelma (liite 8). Saimaan ammattikorkeakoulusta saatiin avustajiksi kahdeksan toimintaterapeuttiopiskelijaa sekä kolmen hengen ensiapuhenkilöstö ensihoidon opiskelijoista. Työnjako avustettavista, turvallisuussuunnitelmat ja salassapitoasiat käytiin avustajien kanssa yhdessä läpi elokuussa järjestetyssä perehdytystilaisuudessa. Jokainen avustaja sai tässä vaiheessa tiedot avustettavastaan ja pystyi perehtymään nuoren avuntarpeeseen ja erityispiirteisiin etukäteen annetun infopakettin avulla.

Tapahtumaa edeltävinä päivinä hoidettiin käytännön järjestelyjä, kuten käytiin ostamassa mm. välipalatarpeita sekä vesisäiliöitä ja haettiin vuokratut maastopyörätuolit Matkahuollosta. Inva-retki-WC saatiin lainaamalla terveysaseman

apuvälinelainaamosta suihkutuoli kerääjäosalla ja sen ympärille hankittiin telttakatos ja pressut seiniksi.

6.4 REPO-extremepäivä

Kouvolan Matkakeskukseen saapuivat aamulla lisäksemme avustajat, valokuvaaja ja ruokahuollosta vastaavat vapaaehtoiset. VAU:n edustaja sekä palveluntuottajan henkilöstö saapuivat kansallispuistoon omilla kyydeillään. Nuorten saapuessa oltiin heitä vastassa avustajien kanssa. Yksi nuorista oli sairastunut eikä päässyt paikalle. Tämän vuoksi meillä kummallakaan ei ollut omaa avustettavaa. Avustajat ja nuoret esiteltiin toisilleen ennen kyytiin astumista.

Matkan alettua järjestösuunnittelija piti tervetuliaispuheen. Matkan aikana oli aikaa seurustella vierustoverin kanssa, ja nimien oppimisen helpottamiseksi pelattiin Nimibingoa (liite 4). Repoveden kansallispuistoon saavuttiin Saarijärven portin kautta suoraan Olhavan vuoren parkkialueelle. Ruuat ja painavimmat tavarat yrittäjä kuljetti Mustavuoren kodalle. Ruokahuollosta vastaavat henkilöt, järjestösuunnittelija sekä yksi ensiapuryhmäläinen lähtivät edeltä kodalle valmistelemaan ruokailua ja kokoamaan retkikäymälää.

Samaan aikaan muut aloittivat päivän ohjelman tutustumisleikeillä (liite 4), joilla pyrittiin tutustumisen lisäksi rentouttamaan tunnelmaa. Leikkien jälkeen nuoret jaettiin pareihin avustajineen. Pienryhmät lähtivät yksittäin kulkemaan metsätietä pitkin kohti kotaa. Metsässä kuljettava matka oli kokonaisuudessaan n. puolitoista kilometriä. Ryhmäläisiä ohjeistettiin pysähtymään reitin varrella oleville rasteille. Avustajille oli kerrottu rasteista etukäteen perehdytyspäivänä, lisäksi rastipaikoilla oli kirjalliset toimintaohjeet (liite 4).

Toinen meistä lähti ensimmäisen ja toinen viimeisen ryhmän mukaan kulkemaan. Ensimmäisessä ryhmässä oli kaksi nuorta, joilla oli ongelmia puheen tuotossa ja kommunikoinnissa. Kaksi pyörätuolissa istuvaa nuorta avustajineen, ensiapuhenkilö sekä toinen meistä lähti viimeisenä kulkemaan metsätien pohjaa pitkin kohti kotaa. Toinen näistä nuorista liikkui päivän ajan maastopyörätuolilla, toinen halusi kulkea haastavassa maastossa aktiivipyörätuolilla itsenäisesti. Tyhjää maastopyörätuolia kuljetettiin kuitenkin koko matkan mukana siltä varalta, että sitä tarvittaisiin.

Ryhmät saapuivat yksitellen kodalle ja saivat aloittaa heti ruokailun. Ruokailun aikana ja jälkeen oli vapaampaa aikaa tutustumiseen ja keskusteluun esim. ras-teista. Ruokailun jälkeen palveluntarjoaja sekä VAU:n edustaja kertoivat melon-taan liittyvistä käytännöistä. Tämän jälkeen siirryttiin vesille melomaan; vaihto-ehdoina olivat erilaiset kajakit ja kanootit. Mukana kulki moottoroitu turvavene. Yhtä nuorta varten kajakin istuinsaan lisättiin istuma-asentoa parantavia tukia.

Parin tunnin vesilläolon jälkeen siirryttiin syömään makkaraa ja muuta välipalaa ja jatkettiin tutustumisleikkejä (liite 4). Aikaa vapaaseen yhdessäoloon jäi suunniteltua kauemmin benjihypyn aloituksen viivästyttävä. Tässä vaiheessa keskus-teltiin päivän tapahtumista. Aikataulun venymisestä ilmoitettiin nuorten huoltajil-le puhelimitse.

Köysibenjipaikan valmistuttua osa järjestäjäväestä jäi purkamaan ja pakkaa-maan tavaroita paluumatkalle. Nuoret ja avustajat lähtivät benjipaikalle, ja hei-dän saavuttuaan ohjelmanjärjestäjä kertoi benjihypyn (liite 4) toteutuksesta. Ha-lukkaat nuoret ja avustajat saivat hypätä. Kaikki eivät halunneet hypätä vaan keskittyivät jännittämään muiden puolesta. Kun suurin osa halukkaista oli hy-pännyt, jaettiin nuorille palautelomakkeet täytettäväksi. Osa nuorista täytti lo-makkeen avustajan avulla.

Hyppyjen jälkeen siirryttiin takaisin linja-autoon. Autossa oli aikaa vapaalle seu-rustelulle tai aikaa täyttää palautelomake, mikäli se oli jäänyt kesken. Avustajille jaettiin omat palautelomakkeet täytettäväksi. Paluumatkalla järjestösuunnittelija piti kiitospuheen ja muistutti syksyn tapaamisesta.

7 Päivän arviointi

Toimintatapamme arvioinnissa oli aktiivinen osallistuva havainnointi, eli päivän aikana teimme havaintoja niin nuorten, avustajien kuin järjestäjienkin toiminnas-ta ja reaktioista eri toimintoihin, osallistuen itse samalla toimintaan (Anttila 1996, 218-224). Havainnoimalla saimme palautetta toiminnan onnistumisesta ja pys-tyimme arvioimaan valittujen toimintojen soveltumista näille nuorille. Arvioimme valittujen extreme-toimintojen ja rastien toimivuutta sekä nuorten sitoutumista toimintaan. Pääasiallinen arviointi tapahtui siis havainnoimalla seikkailijoiden

osallistumista, esim. ajankäyttöä sekä tunnereaktioita. Havaintoja tehdessämme oli tärkeää ottaa huomioon myös sanaton viestintä, eli kehonkieli ja ilmeet, koska joukossa oli nuoria, jotka kommunikoivat puheellaan vain vähän tai eivät lainkaan. Havaintoja eri tilanteissa tehdessämme emme kirjoittaneet niitä muistiin, koska se olisi saattanut häiritä nuoria ja vaikuttaa toimintaan. Huomioita nuorten reaktioista sekä puheista, joita he olivat sanoneet toiminnan ohessa, kysyttiin päivän päätteeksi avustajilta. Omat muistinpanomme päivän tapahtumista teimme vasta tapahtuman jälkeen.

Tilannehavainnoinnin lisäksi käytimme päivän arviointiin kyselylomaketta, jonka nuoret sekä avustajat täyttivät päivän päätteeksi. Kaksi nuorista täytti lomakkeen avustajan tuella, muut täyttivät lomakkeet itse. Kirjallisella kyselyllä halusimme saada tietoa toiminnan soveltuvuudesta nuorille heidän oman kokemuksena sekä avustajien näkökulmasta. Lisäksi KVY ry:lle tärkeää tietoa oli se, haluavatko nuoret tavata uudelleen. Halukkuus mahdollistaisi nuorten ryhmätoiminnan jatkossa. Kyselylomakkeisiin sai vastata anonyymisti tai omalla nimellä. Kaikki nuoret vastasivat omalla nimellään, kuten myös suurin osa avustajista. Palveluntuottajalle sekä VAU:n edustajalle lähetimme kirjallisen kysely sähköpostitse. Lisäksi kävimme yhteenvetokeskustelun toimintapäivän toteutuksesta järjestösuunnittelijan kanssa.

Tapahtuman jälkeen järjestimme nuorille yhteistapaaminen, jolloin keräsimme palautetta suullisesti ja katsoimme yhdessä päivän aikana otettuja valokuvia ja kävimme läpi päivän tapahtumia. Osallistujat saivat mukaansa heistä otettuja valokuvia muistoksi päivästä.

7.1 Nuorten palautteet

Taulukossa 1 esitettyjen palautteiden mukaan kaikki nuoret olivat tehneet jotakin uutta päivän aikana. Palautelomakkeeseen, johon oli merkitty kasvokuvioista keskimmäinen, oli kirjoitettu, että melonta oli uusi juttu ja sitä voisi kokeilla uudestaan. Yleisimmin kerrottiin, että melonta ja benjihyppy olivat toimintoja, joita nuoret eivät aiemmin olleet kokeilleet. Toimintaa kuvattiin palautteissa mm. näin: *Kiipesin korkealle tikkailla!, Kajakilla melonta ja benji oli uutta.*

VASTAUSVAIHTOEHDOT

KYSYMYKSET			
1. Teitkö jotain uutta tämän päivän aikana?	7	1	
2. Oliko seikkailu turvallinen?	7	1	
3. Tutustuitko muihin seikkailijoihin?	5	3	
4. Haluaisitko tavata uudelleen muiden seikkailijoiden kanssa?	6	2	
5. Piditkö retkipäivästä?	8		

Taulukko 1. Nuorten palautelomakkeiden vastaukset

Maarasteilla tapahtuneet toiminnot olivat nuorille myös uusia, ja vapaassa keskustelussa ilmeni, että maarasteista eniten nuoret pitivät pussitehtävästä, jossa tuli tunnistaa tavaroita tuntoaistin perusteella. Nuoret vertailivat keskenään, mitä tavaroita olivat tunnistaneeet ja mitä kaikkia tavaroita pusseissa olikaan ollut.

Osa nuorista jännitti melontaa ennakkoon, ja he sanoivat, etteivät olleet koskaan käyneet vesillä. Kaikki kuitenkin halusivat kokeilla melontaa ja pitivät vesillä olosta. Eräs nuori sanoi ennakkoon, ettei tulisi onnistumaan lainkaan toiminnassa, mutta osoittautui mitä mainioimmaksi melojaksi. Tämä innosti kovasti kyseistä nuorta ja toi hänelle hyvää mieltä. Nuoret olivat iloisia niin omasta kuin kavereiden onnistumisesta. Vesiosuus osoittautui kirjallisten palautteiden perusteella suosituimmaksi toiminnaksi, toiseksi tuli benji.

Päivän aikana ei tullut tunnetta, että nuoret olisivat kokeneeet olonsa turvattomiksi, mutta osa nuorista koki benjihypyn pelottavaksi, joten eivät halunneet osallistua siihen. Heistä oli kuitenkin mielenkiintoista seurata, kun muut hypäsivät. Muutamia nuoria olisivat halunneet hypätä toisenkin hypyn. Nuorten mukaan oli hienoa, että mukana oli ensiapuihmisiä. Ensihoidon opiskelijoiden vaatetus loi turvallisuuden ja uskottavuuden tunnetta nuorten keskuudessa.

Kirjallisten palautteiden mukaan tutustuminen muihin nuoriin ei kaikkien osalta täysin toteutunut. Neutraalin kasvokuvan valinneiden nuorten kommentteista ilmenee, että nämä nuoret olisivat tarvinneet enemmän aikaa tutustuakseen muihin nuoriin. Kaksi niistä kolmesta nuoresta, jotka olivat kokeneet, etteivät olleet niin hyvin tutustuneet muihin seikkailijoihin päivän aikana, epäröivät myös haluaan tavata muita nuoria uudelleen ja yksi ilmoitti halunsa tavata uudelleen. Muut vastaajat olivat halukkaita uudelleennäkemiseen. Osa nuorista vaihtoi päivän lopuksi puhelinnumeroita, ja paluumatkalla linja-autossa he kertoivat, että aikoivat olla tekemisissä toistensa kanssa jo ennen sovittua yhteistapaamista. Nuoret kommentoivat tutustumistaan muihin nuoriin mm. näin: *En oikein ehtinyt., Kyllä, sain uuden kaverin., Sain uusia ja oli myös vanhoja koulukavereita.*

Kaikki päivään osallistuneet nuoret ilmoittivat pitäneensä päivästä. Päivän aikana jotkut kysyivät, eikö kotaan olisi voinut jäädä yöksi, sillä olisivat mielellään jääneet. Nuoret toivat hyvää mieltään ja innostustaan esille usein päivän aikana, ilmeet olivat iloisia ja reaktiot innostuneita ja positiivisesti odottavia. Kirjallisissa kommentteissaan nuoret kuvasivat päivää mm. näillä lauseilla: *Pidin eniten soutelusta ja benjihypystä., Kaikki oli hauskaa.*

Syksyn uudelleentapaamiseen saapuivat kaikki nuoret. Tapaamisen aikana katseltiin valokuvia päivästä, syötiin pitsaa ja nuoret kertoivat omista toimintapäivän kokemuksistaan. Lausuttuja kommentteja olivat mm. *Hauska reissu!, Pääsi melontaa kokeilemaan., Aluksi pelottavaa., Mahtava päivä, aluksi jännitti.* Tapaamisen aikana yleinen ilmapiiri oli positiivinen ja nuoret tutustuivat toisiinsa illan aikana lisää. Nuoret olivat tyytyväisiä REPO-extemepäivään ja mieluisimmiksi toiminnoiksi nimettiin taas melonta sekä benji. Eräs nuori, joka ei ollut koskaan aiemmin kiivennyt tikkaille ja päivän aikana kiipesi muutaman metrin korkeuteen, koki tämän olleen päivän paras hetki. Nuoret toivoivat, että voisivat tavata jatkossakin toisiaan. Tapaamisen aikana kuultua palautetta toisiin tutustumisesta: *Pääs tutustumaan toiseen nuoreen uudestaan.* Valokuvia katseltaessa sanoivat nuoret mm. näin: *Parasta ilmeet., Kiva katsoa muita, seurata muiden ilmeitä ja itsensä ylittämistä.*

7.2. Avustajien palautteet

Avustajien palautelomakkeessa oli viisiportainen arviointiasteikko, jossa vaihtoehto yksi kuvasi heikkoa ja vaihtoehto viisi kiitettävää arvosanaa. Lomakkeessa oli tilaa myös vapaille kommentteille. Suullisten palautteiden sekä taulukossa 2. esitettyjen kirjallisten vastausten perusteella voidaan todeta, että pääsääntöisesti koettiin tiedotuksen päivän tapahtumista ennen tapahtumaa olleen riittävä. Hyväksi ja tarpeelliseksi koettiin koululla järjestetty infotilaisuus, jossa kaikki avustajat saivat perustiedot avustettavistaan. Jotkut avustajat kokivat tapahtumapäivän rastiohjeistukset puutteellisiksi ja olisivat halunneet paremman pehdytyksen rasteilla toimimiseen.

VASTAUSVAIHTOEHDOT					
KYSYMYKSET	1	2	3	4	5
1. Saitko riittävästi tietoa päivän tarkoituksesta ja tehtävistäsi ennen tapahtumaa?			1	5	5
2. Oliko seikkailijoilla avustajia riittävästi?				1	10
3. Oliko avustajien työmäärä mielestäsi sopiva?			1	3	7
4. Oliko toiminnot mielestäsi nuorille sopivia?			1	2	8
5. Oliko "tutustumisleikit" tarpeellisia?				2	9
6. Oliko seikkailu turvallinen?				1	10
7. Tutustuivatko seikkailijat mielestäsi toisiinsa?			4	6	1
8. Oliko retkipäivä mielestäsi onnistunut?				3	8

Taulukko 2. Avustajien palautelomakkeiden vastaukset

Avustajat kokivat, että heitä oli riittävästi nuorten osallistujamäärään nähden. Palautteesta ilmeni, että jotkut kokivat avustajia olleen ehkä liikaakin, kun taas monen mielestä oli hyvä, että jokaisella nuorella oli se "oma" henkilö. Avustajamäärää kommentoitiin kirjallisissa palautteissa mm. näin: *Moni ei olisi edes*

tarvinnut avustajaa., Oli oikein hyvä, että jokaisella nuorella oli "oma" avustaja, jolloin kaikki saivat varmasti tasapuolisesti myös huomiota.

Palautteista päätellen kukaan avustaja ei kokenut, että työtä olisi ollut liikaa, vaan koettiin, että enemmänkin olisi voinut tehdä. Työmäärän koettiin myös olleen riippuvainen avustettavasta nuoresta. Päivän aikana muutama avustaja toi ilmi, että he olisivat halunneet enemmän aktiivista toimintaa, johon olisivat voineet osallistua.

Avustajat kokivat pääsääntöisesti päivän toiminnat nuorille sopiviksi ja päivän turvallisesti järjestetyksi. Yksi avustaja oli kirjallisessa palautteessaan pohtinut, oliko benji mahdollisesti liian jännittävä. Palautteen mukaan benjin toteutus koettiin epäonnistuneeksi, kun kaikki halukkaat eivät päässeet kunnolla osallistumaan. Tutustumisleikit koettiin tarpeellisiksi, toisten mielestä niitä oli jopa liian vähän. Osa avustajista olisi toivonut enemmän yhteistä tekemistä, yhteisiä toimintoja, joilla nuoria olisi saatu ryhmäytymään paremmin. Koettiin hyvänä, että valitut toiminnat eivät olleet "liian pliisuja", ja siten päivän aikana oli mahdollista kokea aidosti itsensä ylittämistä ja onnistumisen kokemuksia. Monen avustajan mielestä nuorista näki, että he nauttivat päivästä, haastoivat itsensä ja saivat kokeilla uusia asioita, mikä koettiin onnistumisen merkinä toimintojen valinnassa. Kirjallisesti päivän toimintaa kuvasti eräs avustaja lauseella: *Itsensä ylittämistä ja hauskaa yhdessäoloa nuorille. Varmasti tykkäsivät.*

Avustajat toivat palautteissaan esille saman asian, mikä nuortenkin palautteista ilmeni: toiset nuoret tutustuivat toisiinsa paremmin kuin toiset. Keskusteluissa päivän aikana huomioitiin se, kuinka paljon tutustumiseen ja yhdessä tekemiseen vaikuttivat nuorten erilaiset lähtökohdat ja esimerkiksi kommunikointivaikeudet. Joku avustaja pohti palautteessaan yksilösuuntautuneiden toimintojen olleen mahdollisesti esteenä nuorten tutustumiselle. Kirjallisen palautteen mukaan ryhmähenki koettiin kuitenkin hyväksi ja nuoret tutustuivat avustajien mukaan toisiinsa pääsääntöisesti hyvin tai melko hyvin. Kirjallisissa palautteissa nuorten tutustumista toisiinsa kommentoitiin mm. näin: *Pari tyyppiä taisi vaihtaa numeroita, osa ei tutustunut ollenkaan., Porukka jakaantui "parempikuntoisiin ja heikompikuntoisiin"., Uusia tuttavuuksia syntyi ja ryhmähenki oli hyvää. Osa jäi ehkä hieman "syrjään", johtuen tilanteesta yleensä, ei henkilöistä...*

Palautteiden mukaan retkipäivä oli kaiken kaikkiaan hyvin tai kiitettävästi onnistunut. Yleisesti koettiin, että päivän ilmapiiri oli hyvä ja kaikilla oli hauskaa. Useat avustajat toivat esille negatiivisena asiana joidenkin nuorten kohdalla epäonnistuneen benjihypyn sekä aikataulun venymisen. Jotkut olisivat toivoneet enemmän aikaa extremetoimintoihin, varsinkin benjiin ja vähemmän yleiseen yhdessäoloon ja esim. syömiseen. Useampi avustaja kiitteli jo päivän aikana sitä, että oli saanut olla mukana tällaisessa tapahtumassa, ja he olivat iloisia, että näille nuorille järjestetään mahdollisuus osallistua erilaisiin toimintoihin. Avustajat kertoivat viihtyneensä päivän aikana itsekin toimintojen parissa ja pitivät päivää erittäin mukavana ja rentouttavana. Useampi avustaja kehui, kuinka ihanaa oli nähdä nuorten nauttivan ja voittavan itsensä esim. melonnassa ja benjihypyssä. Moni avustaja toivoi, että toiminta nuorten kanssa jatkuisi ja samantyyppisiä tapahtumia järjestettäisiin enemmän. Yleisesti päivää kommentoitiin mm. tällaisilla kommentteilla: *Hiukan olin pettynyt köysibenjissä siihen, ettei poikia meinattu saada ilmaan. Koko porukka oli kuitenkin tosi rentoa, lupsakkaa ja osaavaa mikä loi tosi kivan fiiliksen. ja Mahtavaa nähdä ettei pyörätuoli ole este edes benjihypylle! Rohkeutta viedä nuoret melomaan! Hienosti tehty! :).*

7.3 Yhteistyökumppanien palautteet

Sähköisessä lomakkeessa oli viisiportainen arviointiasteikko, jossa 1. vaihtoehto kuvasi heikkoa ja 5. vaihtoehto kiitettävää vastausta. Lomakkeessa oli myös tilaa vapaille kommentteille. Taulukossa 3 on kuvattu kolmen yhteistyökumppanin vastaukset.

KYSYMYKSET	VASTAUSVAIHTOEHDOT				
	1	2	3	4	5
1. Saitko riittävästi tietoa päivän tarkoituksesta ja tehtävistäsi ennen tapahtumaa?				2	
2. Miten yhteistyö onnistui toimintaterapeuttiopiskelijoiden kanssa?				2	1
3. Miten yhteistyö onnistui KVY ry:n/VAU:n kanssa?				1	2
4. Miten yhteistyö onnistui palveluntarjoajan/muiden yhteistyökumppanien kanssa?			2		

5. Oliko toiminnat mielestäsi nuorille sopivia?			1		1
6. Oliko ”tutustumisleikit” mielestäsi tarpeellisia?					1
7. Oliko seikkailu turvallinen?				1	1
8. Tutustuvatko seikkailijat mielestäsi toisiinsa?			1	1	
9. Oliko retkipäivä mielestäsi onnistunut?					2

Taulukko 3. Yhteistyökumppanien palautelomakkeiden vastaukset

Yhteistyökumppanit kokivat huhtikuun suunnittelupalaverin tärkeäksi ja palautteen mukaan saivat silloin päivästä tärkeitä tietoja. Yhteistyön sujuvuudessa eri osapuolien välillä koettiin olevan jonkun verran eroja. Yhteistyötä kommentoitiin mm. näin: *Ehkä puhuimme vähän eri asioista samalla kielellä tai sitten toisin päin., Ei voi ihan kiitettävää antaa, kun ei aina vastannut esim. sähköposteihin ja toteutus ei sujunut sovitulla tavalla.*

Seikkailu koettiin turvalliseksi ja hyvänä asiana pidettiin sitä, että mukana oli erillinen ensiapuryhmä. Tiedostettiin, että tämäntyyppisissä tapahtumissa voi aina sattua jotakin, mutta yllätyksiin ollaan varautuneita mm. turvallisuussuunnitelmalla. Yhteistyökumppanit eivät olleet kaikissa päivän tapahtumissa mukana, joten heidän oli vaikea arvioida kaikkien toimintojen sopivuutta nuorille. Useaan kysymykseen ei annettu numeroarvosanaa, mutta kommentoitiin kirjallisesti, mm.: *Se että vaikeasti liikuntarajoitteinen voi osallistua esim. melontaan on varmaankin se millä haetaan osallistujan kokemuskaalaan jotakin ennalta-arvaamatonta ja mahdollisesti omaa itsetuntoa kohottavaa toimintaa.* Tutustumisleikit koettiin tarpeellisiksi, vaikka he eivät olleet kaikissa mukana: *En tainnut olla niissä aina mukana. Ainahan ne ovat tarpeellisia. Luonteenpiirteet kuvilla oli ok.*

Yhteistyökumppaneiden mukaan ainakin osa nuorista tutustui toisiinsa hyvin, ja erään palautteen mukaan jopa paremmin kuin oli odotettu. Tutustumista kommentoitiin mm. näin: *Mielestäni varsinaiseen tutustumiseen tarvitaan pidempiaikainen prosessi. Tällöinen lyhytkestoinen seikkailupäivä mahdollistaa yhtei-*

sen kokemuksen saamisen ilman suurta tavoitetta psyykkisestä prosessista. Retkipäivä koettiin onnistuneeksi. Päivää kommentoitiin mm. näin: Onnistui ihan täydellisesti! ja Osallistujat saivat kokea jotakin normaalista poikkeavaa turvallisesti.

Suullisen keskustelun perusteella järjestösuunnittelija oli kokonaisuutena tyytyväinen päivään. Hänen mukaansa suunnittelutyö oli tehty hyvin ja yhdessä olimme tehneet kaikkemme, että kaikki sujuisi hyvin ja toiminta toteutuisi. Hän oli osittain pettynyt joihinkin toimintojen toteutuksiin ja siihen, että aikataulu venyi. Päivää hän luonnehti kuitenkin onnistuneeksi ja nuorille mieleiseksi. Hänen mukaansa päivän todellinen onnistuminen mitattaisiin sillä, moniko nuorista tulisi syksyn uudelleentapaamiseen. Kun sitten syyskuun tapaamiseen saapuivat kaikki toimintapäivään osallistuneet nuoret, oli hän positiivisen yllättynyt ja iloinen.

7.4 Oma arviointi päivästä

Toiminnalliseen päivään osallistuneiden nuorten, avustajien sekä yhteistyökumppaneiden antamien palautteiden sekä omien havaintojemme perusteella pohdimme opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista. Päivän ohjelmarungon koimme toimivaksi ja onnistuimme pitämään päivän sopivan rauhallisena, että nuoret jaksoivat hyvin olla mukana toiminnoissa. Nuoret olivat sitoutuneita toimintaan ja ryhmässä olemiseen. Yksi nuorista ei ollut toiminnassa mukana aivan yhtä aktiivisesti kuin muut, mutta tämän oletetaan suurelta osin johtuneen hänen erityispiirteestään, ja hänkin osallistui toimintaan omalla tavallaan.

Päivä saatiin toteutettua onnistuneesti. Yhteistyö järjestösuunnittelijan kanssa oli suunnitelmallista, mutta myös joustavaa. Ruokahuolto pelasi hyvin ja ajallaan. Huolella tehdyn suunnittelun ja aikataulun ansiosta päivä eteni osaltamme sovitusti. Aikataulu muuttui palveluntuottajan aikataulun venymisen vuoksi, mutta tämäkään ei sekoittanut päivää, ja nuorten huoltajille saatiin ilmoitettua viivästyksestä.

Toiminnot oli valittu nuorille sopiviksi, riittävän haasteellisiksi ja mielenkiintoisiksi. Nuoret selvästi nauttivat fyysisistä toiminnoista ja heidän reaktioistaan sekä antamistaan palautteista kävi ilmi, että nuoret pitivät päivästä, kokivat saaneen-

sa rohkeutta kokeilla ja tehdä uusia asioita ja näin saivat itsensä ylittämisen kokemuksia.

Osa nuorista tutustui toisiinsa hyvin, kun taas toiset jäivät hieman ulkopuolisiksi, osa ehkä omasta halustaankin. Tutustumiseen vaikuttivat osaltaan nuorten erityyppiset ongelmat sekä joidenkin kommunikointivaikeudet. Nuoret näyttivät kuitenkin viihtyvän ja tutustuivat toisiinsa oletettua paremmin yhden yhteisen päivän aikana.

Avustajat olivat sitoutuneet tehtäviinsä pääsääntöisesti hyvin. Monelle ihan uuden ihmisen kanssa työskentely saattoi olla haasteellista. Avustajan roolissa oli monta asiaa, jotka piti huomioida. Toisaalta hänen tuli luoda omaan nuoreen hyvä suhde, jotta nuori tietäisi keneen voi turvautua, mutta toisaalta avustajan piti myös kannustaa nuorta olemaan kontaktissa muiden nuorten kanssa. Toisille avustajille nuorten aktivointi yhdessäoloon ja muiden seuraan jäi vähäiseksi. Tämä olisi vaatinut avustajilta aktiivisemmän roolin ja meiltä taas aktiivisemmän roolin kannustamaan avustajia. Toisaalta nämäkään eivät olisi taanneet sen enempää nuorten välisiä tutustumisia/ystävystymisiä, mutta olisivat ehkä enemmän mahdollistaneet niihin.

Kaikki nuoret pystyivät osallistumaan suunnitelluille maarasteille ja tutustumisleikkeihin. Rastit toteutuivat omalta osaltamme hyvin, mutta avustajien palautteiden perusteella näihin olisi tarvittu selkeämmät ohjeet. Olisi pitänyt tarkentaa ohjeet ja käydä avustajien kanssa soveltamisvaihtoehtoja läpi, ettei sekaannuksia olisi sattunut.

Melonta onnistui suunnitellusti, mutta köysibenji ei kokonaisuudessaan toteutunut täysin sovittujen suunnitelmien mukaan. Extremetoiminnat vaikuttivat olevan nuorista päivän parasta antia. Näissä näkyivät suurimmat tunnereaktiot. Pyörätuolilla liikkumisen olimme arvioineet osittain väärin, sillä toinen mukana olleista pyörätuolilla liikkujista kelasi itse koko päivän ajan vaikeakulkuisessa maastossa. Tämä osaltaan osoitti vääräksi ajatuksen, ettei metsässä voi liikkua pyörätuolilla itsenäisesti. Tosin kyseessä oli vanha tienpohja jota pitkin kuljettiin, mutta silti tuo suoritus oli mahtava. Kokemus lisäsi tuon pojan pystyvyyden ja itsenäisyyden tunnetta, mikä taas toi meille onnistumisen iloa. Iloa tuotti toinenkin

meidän silmissämme ensiksi epäonnistumisena näyttäytynyt tapahtuma: nuori, jota ei saatu nostettua köydellä ylös, kiipesi tikkaita pitkin muutaman metrin korkeuteen ja tuli myös kiiveten alas. Luulimme hänen pettyneen tapahtumaan, mutta tämä olikin pojalle mukavin ja mieleenpainuvin kokemus. Hän ei koskaan aiemmin ollut kiivennyt tikkaille, joten tämä oli hänelle suuri saavutus ja uusi kokemus. Oma oletuksemme oli epäonnistuminen ja pettymys, kun pojalle touus taas onnistuminen ja itsensä voittaminen.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön lähtökohtana meille molemmille oli toiminnallisen opinnäytetyöaiheen löytyminen, ajatus toiminnan terapeuttisuudesta ja toiminnan mahdollistamisesta sekä keskinäisen yhteistyön sujuvuus. Yhteisymmärrys oli tärkeää, sillä prosessi olisi pitkä ja yhteistyö tiivistä. Yhteistyökumppanin valinta oli molemmille helppo ja työn aihe mieleinen.

Prosessin mukana kulkeminen vaati tekijältään epävarmuudensietokykyä, soveltamisen taitoa ja pitkäjänteisyyttä sekä yhteistyö- ja organisointikykyä, joita toisaalta myös matkan varrella oppi paljon. Toimintojen suunnittelu henkilöille joita ei ollut aikaisemmin tavannut, loi omat haasteet, mutta olimme valmiit tästä ja muista eteen tulevista asioista selviämään.

Toimintapäivä kuului nuorten vapaa-aikaan, joten päätimme teoriaosuudessa keskittyä erityisnuorten vapaa-aikaan, toiminnalliseen oikeudenmukaisuuteen sekä toiminnan mahdollistamiseen. Toiminnalla on tutkitusti terapeuttinen vaikutus. Esimerkiksi Unkarissa tehdyn tutkimuksen mukaan kroonisesta sairaudesta kärsiville lapsille ja nuorille suunnatulla terapeuttisella vapaa-ajanleirillä on positiivisia vaikutuksia osallistujien terveyteen liittyvään elämänlaatuun. Leirin aikana osallistujat suorittivat erilaisia ikätasoonsa sopivia haasteellisia toimintoja, joista suoriuduttuaan iloitsivat onnistumisestaan ja saivat uusia kokemuksia ja tämä paransi heidän terveyteen liittyvää elämänlaatuaan. (Békési, Török, Kökönyei, Bokrétás, Szentes, Telepóczki 2011.) Samoja asioita mekin toivoimme ja tavoittelimme päivää ja sen ohjelmaa suunnitellessamme.

Lähetäessämme tiedotetta ja kutsua REPO-extremetapahtumasta eri järjestöjen yhteyshenkilöille, emme voineet tietää, tavoittaisiko kutsu kohderyhmän. Emme kontrolloineet tapaa, jolla kutsua lähetettiin eteenpäin tai siitä tiedotettiin. Lehden Järjestö-palstalla olevassa ilmoituksessa mainostettiin tapahtumaa ainoastaan järjestöjen jäsenille, mikä oletettavasti vähensi osallistujamäärää. Kaikki erityisnuoret kun eivät kuulu näihin vammais- ja pitkäaikaissairausjärjestöihin. Käytännön toteutuksen kannalta oli kyllä helpompi, että osallistujia oli vähemmän kuin aluksi suunniteltiin.

Tapahtumaa suunnitellessamme pohdimme, kenelle päivää järjestetään ja minkälaista toimintaa halutaan. Teorian pohjalta tiesimme, että erityisnuorten vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat suppeammat kuin muiden nuorten. Halusimme toimintapäivällä tarjota osallistumisen mahdollisuuden erilaiseen ja monipuoliseen vapaa-ajanviettoon. Järjestösuunnittelijan päätöksestä päädyimme suunnittelemaan päivän ohjelman perustuen omiin tuntemuksiimme ja ajatuksiimme. Toiminnan ja toimintojen valinta oli haasteellista, koska halusimme mahdollistaa valitut toiminnot kaikille nuorille erityispiirteistä riippumatta.

Toimintapäivällä mahdollistimme erityisnuorille toimintaan osallistumisen: mielenkiintoista ja haasteellista toimintaa ympäristössä, joka tuki heidän osallistumisestaan. Ympäristöllä tarkoitamme niin fyysistä kuin sosiaalista ympäristöä, joita muokattiin nuorten toimintakykyä tukeviksi. Tiesimme luonnolla olevan elvyttävä ja terapeuttinen vaikutus ihmisiin, joten toimintaympäristönä Repoveden kansallispuisto tuki päivämme tavoitteita ja teemaa hyvin. Nuoret selvästi nauttivat päivän aikana luonnossa liikkumisesta ja toimimisesta metsän keskellä, veden äärellä. Tavoitimme tämän kaltaisella tapahtumalla tietyn tyypin nuoria, mutta emme esim. yhtään tyttöä. Toisenlaisilla valinnoilla olisi ehkä osallistujakunta koostunut erilaisista nuorista.

Ystävät ja vertaistuki ovat nuorille tärkeitä. Päivän aikana nuorilla oli mahdollisuus tutustua toisiin erityisnuoriin sekä viettää aikaa ikäisessään seurassa. Nuorten sosiaalisia suhteita tuettiin, ja päivän aikana tuli yhdessä tekemisen meininki ja ryhmähenki oli hyvä. Nuoret kannustivat toisiaan toiminnan aikana ja näin saivat toisistaan voimaa, tukea. Tutustumisleikkien ja muun toiminnan ohella jäi tilaa vapaalle tutustumiselle. Huomioitavaa on se, ettei kaikilla nuorilla

välttämättä ollut halua ystävystyä toisten kanssa, vaan ehkä vain halu osallistua toimintaan. Yksittäinen tapahtuma ei ole ystävyys-suhteiden luomiselle hyvä mittari, sillä tutustumiseen ja ystävyys-suhteiden luomiseen vaaditaan usein pitkäkestoisempaa yhdessäoloa ja asioiden jakamista. Päivän aikana kuitenkin syntyi nuorten keskuudessa uusia tuttavuuksia, mitä tietysti pidimme positiivisena asiana.

Olemme tyytyväisiä, että saimme järjestettyä tapahtuman ja tuotimme nuorille iloa sekä itsensä ylittämisen ja onnistumisen kokemuksia. Tällaiset kokemukset ovat ensiarvoisen tärkeitä nuorten kehitykselle, ja sen vuoksi toivomme, että toiminnallisia yhteistapahtumia pystytään jatkossakin järjestämään. Nyky-yhteiskunnan yksilöllisyyden korostaminen ja pärjäämisen kulttuuri eivät edesauta vähemmistöryhmien osallistumisen toteutumista, joten he tarvitsevat lisää näkyvyyttä ja ulkopuolista tukea toiminnan ja osallisuuden mahdollistumiseen. Toimintapäivällä edistimme toiminnallista oikeudenmukaisuutta sekä yhdenvertaisuutta. Päivän aikana metsään pääsi nuoria, jotka eivät olleet montaa kertaa metsässä kulkeneet, ja melomaan nuoria, jotka eivät koskaan ennen olleet vesillä liikkuneet.

Yhteistyökumppaneiden kanssa työskennellessämme huomasimme sen, kuinka samoista asioista voi puhua eri tavalla ja myös ymmärtää eri lailla ja toisaalta myös sen, että mikä on itselle päivänselvää ja tärkeää, ei ole sitä välttämättä toiselle. Ensisijaisen tärkeää olisi yhteisen ymmärryksen löytyminen, että välttyttäisiin yllätyksiltä ja epäonnistumisilta. Tässä opinnäytetyöprosessissa koimme, että täyttä yhteisymmärrystä ei kaikkien osapuolien välille syntynyt.

Toimintapäivään osallistuneilta avustajilta vaadittiin tietynlaista luovuutta ja tilanteen lukutaitoa. Tällaiseen päivään liittyy aina soveltamisen ja luovuuden tarve (esim. rastipaikoilla), koska ”asiakkaita” ei tunneta ennalta. Nuorten diagnoosit eivät kerro kaikkea nuorten toimintakyvystä. Vaikka suunnitelmia ja ohjeistuksia oli tehty ennakkoon, joutui toimintoja silti soveltamaan käytännössä. Tähän tehtävään toimintaterapeuttiopiskelijat olivat varmasti parhain avustajajoukko koulutuksensa takia.

Emme halunneet kirjata havainnointejamme toiminnan aikana ja keskustelimme päivän kulusta päivän päätteeksi. Havaintomme kirjasimme vasta seuraavana päivänä. Ongelma myöhemmin kirjaamisessa oli se, että emme muistaneet kaikkia nuorten suoria kommentteja enää jälkikäteen. Emme kuitenkaan kokee, että olisimme unohtaneet jotain tai että havainnointimme ei olisi ollut pätevää. Opinnäytetyöraporttia kirjoittaessamme meidän piti tarkasti huomioida, ettei omaan arviointiin vaikuttanut nykyisin toimiva erityisnuorten ryhmä, jota ohjaamme. Kyseisessä ryhmässä kun on mukana lähes sama joukko nuoria kuin toimintapäivässä.

Toiminnallinen REPO-extremepäivä antoi yhteistyökumppanillemme KVV ry:lle sekä sen jäsenjärjestöille yhdenlaisen esimerkin miten ja minkälaista toimintaa voisi erityisnuorille järjestää. Nuorten positiiviset palautteet toivottavasti innostavat heitä järjestämään lisää tapahtumia ja toimintaa erityisnuorille sekä -lapsille.

Jatkossa KVV ry:n kehittämistyö voisi painottua lasten- ja nuorten säännöllisen toiminnan rakentamiseen sekä nuorten tarpeiden esille tuomiseen. Työskentelyssä voisi lähteä liikkeellä tiiviimmän yhteistyön selvittelyistä kaupungin nuoris-, liikunta- ja vammaistoimen kanssa sekä eri jäsenjärjestöjen resurssien yhdistämisestä. Kaupungin kanssa voisi miettiä yhteistyötä hankittaessa erityistoimintavälineitä, esim. maastopyörätuolia, kolmipyörää tai yhdistelmäpyörää, joita voisi edelleen vuokrata halukkaille. Yhteistyötä eri urheilu- ja vapaa-ajanjärjestöjen kanssa voisi pohtia ja järjestää esim. lajiesittelyjä sekä yhteistempauksia, joihin erityisnuoret voisivat osallistua. Näillä toimilla mahdollistettaisiin toimintaan osallistuminen ja laajemmat vapaa-ajanviettomahdollisuudet myös erityistä tukea tarvitseville sekä liikuntarajoitteisille henkilöille.

Tapahtumia voisi järjestää monipuolisemmin, ja erityisnuorten toimintaa tulisi tukea ja rakentaa sille suotuisat olosuhteet. Nuorille voisi järjestää säännöllistä toimintaa huomioiden nuorten eri erityispiirteet ja eri ikäluokat. Toimintaan osallistuminen voitaisiin mahdollistaa suunnittelemalla erilaisia tukipalveluja, kuten tarjoamalla tiloja nuorille, ystäväpalvelua ja kuljetuspalveluja, jolloin yhteiskuljetus järjestyisi esim. Linnanmäelle tai urheilutapahtumiin. REPO-extremen tyyppisistä tapahtumista voisi tulla jokavuotinen perinne ja esimerkiksi kaupungin kanssa tehtäessä yhteistyötä voisi tapahtuma olla avoin kaikille eikä vain järjes-

töihin kuuluville jäsenille. Erilaisten teemojen ympärille kootut tapahtumat, kuten luonto-, taide-, ja liikuntapäivät sekä -leirit, houkuttelisivat varmasti lisää osallistujia.

Erityisnuorten vapaa-ajanviettomahdollisuuksien lisääminen ei ole ainoastaan vammaisjärjestöjen asia, vaan koko yhteiskuntaa koskettava teema. Tapahtumia ja harrastemahdollisuuksia tulisi järjestää myös järjestöihin kuulumattomille jäsenille/nuorille, jotka tarvitsevat ehkä ulkopuolisen henkilön apua ilmoitusten löytämiseen, järjestöön liittymiseen tai tapahtumaan ilmoittautumiseen. Toimintaterapeuteilla on tärkeä rooli toiminnan mahdollistamisessa ja erityisryhmien tarpeiden esiin tuomisessa. Toimintaterapian mahdollisuuksia ei ole riittävästi huomioitu ja hyödynnetty vammaishuollossa ja eri organisaatioissa.

Kuvat ja taulukot

Kuvat

Kuva 1 Toimintaterapeutin rooli päivän toteutuksessa, s. 27.

Taulukot

Taulukko 1. Nuorten palautelomakkeiden vastaukset, s. 33.

Taulukko 2. Avustajien palautelomakkeiden vastaukset, s. 35.

Taulukko 3. Yhteistyökumppanien palautelomakkeiden vastaukset, s. 37-38

Lähteet

Aalberg, V. & Siimes, MA. 1999. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Nemo.

Aalto-Setälä, T. & Marttunen, M. 2007. Nuoren psyykinen oireilu - häiriö vai normaalia kehitystä? Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2007;123(2):207-13.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen R. & Vilén M. 1999. Nuoruuden aika. Porvoo: WSOY

Ahponen, H. 2008. Vaikeavammaisen nuoren aikuistuminen- Yksilöllinen ja erilainen elämäntyyli. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 94. Vammala.

Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Jyväskylä: Gummerus.

Aula, M. 2009. Lapsinäkökulma vammaispoliittiseen ohjelmaan, Sosiaali- ja terveysministeriön kuulemistilaisuus 3.12.2009.
<http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/puheet/puhe/-/view/1477112> Luettu 16.12.2012

Békési, A., Török, S., Kökönyei, G., Bokrétás, I., Szentes, A., Telepóczki, G., & The European KIDSCREEN Group 2011. Health-related quality of life changes of children and adolescents with chronic disease after participation in therapeutic recreation camping program. Health Qual Life Outcomes (9)43.

Cavet, J. 1999. Leisure and friendship. Julkaisussa: Robinson, Carol; Stalker, Kirsten, toim. Growing up with disability. London: Jessica Kingsley, Research Highlights in Social Work 34.

Haarni, I. 2006. Keskenikäistä yhdenvertaisuutta – Vammaisten henkilöiden hyvinvointi ja elinolot Suomessa tutkimustiedon valossa. Helsinki: STAKES

Hartig, T., Böök, A., Garvill, J., Olsson, T. & Gärlig, T. 1996. Environmental influences on psychological restoration. Scandinavian Journal of psychology 37(4), 378-393.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. Toiminnan voimaa. Helsinki: Edita Prima.

Heiskanen, T. & Hiisijärvi, S. ELÄ! Elämän punaista lankaa etsimässä. Vertaisryhmä ja sen ohjaaminen. <http://www.ela.fi/akatemia/ryhmienohjaaminen.php> Luettu 12.1.2013

Helsingin kaupungin rakennusvirasto & Sotera 2005, Ulkotilojen esteettömyyden kartoitus- ja arviointiopas -S u R a K u- Suunnittelu - Rakentaminen – kunnossapito

Kang, L-J., Palisano, R.J., King, G.A., Chiarello, L-A., Orlin, M.N. & Polansky N. 2011. Social participation of youths with cerebral palsy differed based on their self-perceived competence as a friend. *Child: care, health and development* 38(1), 117–127.

Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Korpela, K. 2007. Luontoympäristöt ja hyvinvointi. *Psykologia* 05(7), 329-408.

Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry, 2013. <http://www.kvyry.fi> Luettu 29.1.2013

Lavigne, V. & Faier-Routman, J. 1992. Psychological adjustment to pediatric physical disorders: a meta-analytic review. *Journal of Pediatric Psychology* 17(2), 133-157.

Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S. & Townsend, E.A. 1997. Core Concepts of Occupational Therapy. Teoksessa Townsend, E. (toim.) *Enabling occupation. An occupational therapy perspective*. Ottawa: CAOT Publications ACE.

Makkonen, K. & Pynnönen P. 2007. Pitkäaikaissairaus ja nuoruus - haastava yhtälö. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 123(2), 225-230

Malike 2012. Malike ehkäisee syrjäytymistä. <http://www.malike.fi/fi/toiminta/malike-ehkaisee-syrjaytymista/> Luettu 18.3.2013

Marks, D. 1999. *Disability. Controversial debates and psychosocial perspectives*. London: Routledge.

Metsähallitus 2013. Repoveden Kansallispuisto. www.luontoon.fi/repovesi Luettu 14.1.2013

Myllyniemi, S. 2007. Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007. Opetusministeriö. Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasian neuvottelukunta. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Näkövammaisten keskusliitto 2013. Rakennetun ympäristön esteettömyys. <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/tietoa/ymparisto> Luettu 7.3.2013

Parker, J. & Asher, S. 1993. Friendship and friendship quality in middle childhood: Links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. *Developmental Psychology* 29(4), 611-621.

Polatajko, H., Backman, C., Baptiste, S., Davis, J., Eftekhar, P., Harvey, A., Jarman, J., Krupa, T., Lin, N., Pentland, W., Laliberte Rudman, D., Shaw, L.,

Amoroso, B. & Connor-Schisler, A. 2007a. Human occupation in context. Teoksessa Townsend E. A. & Polatajko H. (toim.) Enabling occupation II: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE, 38 - 61.

Polatajko, H.J., Davis, J., Stewart, D., Cantin, N., Amoroso, B., Purdie, L. & Zimmerman, D. 2007b. Specifying the domain of concern: Occupation as core. Teoksessa Polatajko H.J. & Townsend E.A, (toim.) Enabling Occupation II.: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-Being, & Justice through Occupation. Ottawa.CAOT.13–36.

Puusniekka, R. 2010. Terveystrendit lukiolaisilla ja ammattiin opiskelevilla. Opiskeluterveyspäivät 11. – 12.11.2010. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.

Rakennustieto 2006. RT 09-10884. Esteetön liikkumis- ja toimimisympäristö.

Reeve, D. 2006. Towards a psychology of disability: the emotional effects of living in a disabling society. Teoksessa D. Goodley & R. Lawthom (toim.) Disability and psychology. Critical instructions and reflections. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Rekola, H. 1994. Vammautumisen vaikutus elämäntilanteeseen ja ihmisiin suhteisiin aikuisiän kynnyksellä ja aikuisiässä. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön laitos. Pro gradu-tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03598.pdf> Luettu 1.9.2012

Rimpelä, A. 2005. Nuorten terveys. Duodecim. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00046 Luettu 16.3.2013

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa -Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Juva: PS-kustannus.

Salonen, P., Aromaa, M., Rautava, P., Suominen, S., Alin, J. & Liuksila P-R. 2004 Miten suomalainen koululainen voi? Viidennen luokan laajennetun terveystarkastuksen keskeisiä löydöksiä. Duodecim 120(5), 563-569.

Savilahti, S. 2009. Sisulla ja Sydämellä vaikka läpi harmaan kiven. Tarinoita siitä miten vammaiset ihmiset kertovat sosiaalisten verkostojensa merkityksestä elämäntilanteelleen. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön laitos. Pro gradu-tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03598.pdf> Luettu 15.10.2012

Seikkula, J. 1994. Sosiaaliset verkostot. Ammattiauttajan voimavara kriiseissä. Helsinki: Kirjayhtymä.

Seppälä, H. & Rajaniemi M. 2012. Mitä kehitysvammaisuus on? Vernerinet Kehitysvamma-alan verkkopalvelu <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on.html> Luettu 28.3.2013

Sievänen, T. & Neuvonen, M. 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja 212. Vantaa.

Sisäasiainministeriö 2012. Yhdenvertaisuus. <http://www.yhdenvertaisuus.fi/> Luettu 28.5.2012

Sosiaali- ja terveysministeriö 2011. Vammaispalveluja koskeva lainsäädäntö. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/lainsaadanto/vammaiset, Luettu 30.5.2012

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015. Julkaisuja 4. <http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1522141#fi> Luettu 30.5.2012

Suokas, L. 1992. Ihminen ihmisten joukossa? Helsinki: Kansaneläkelaitos, Julkaisuja M:83.

Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta ry 2013. <http://www.vammaisurheilu.fi/> Luettu 18.3.2013

Taha-aho, M. 2005. Luontokokemus ja henkinen hyvinvointi, Terveyskasvatuksen pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12296/URN_NBN_fi_jyu-2005468.pdf?sequence=1 Luettu 27.12.2012

Takano, T., Nakumura, K. & Watanabe, M. 2002. Urban residential environments and senior citizens' longevity in megacity areas: the importance of walkable green spaces. Journal of Epidemiology and Community Health 56(12), 913-918.

Taylor, M. 2004. Community issues and social networks. Teoksessa: Allan, Graham & Morgan, David & Phillipson Chris (toim) Social Networks and Social Exclusion. Aldershot: Ashgate. 205-218

Townsend, E.A. & Polatajko, H. 2007. Enabling Occupation II: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation. Ottawa: CAOT publications ACE.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin, Metlan työraportteja 52; 57-77.

Tyynelä, T. 1995. Koulusta elämään. Vanhempien näkökulmia kehitysvammaisen nuoren itsenäistymiseen peruskoulun päättyessä. Helsinki: Kehitysvammailiiton julkaisuja 33.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto 1993. Vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien yhdenvertaistamista koskevat yleisohjeet http://www.vane.to/index.php?option=com_content&view=article&id=81:v#Vammaisten_henkiloiden_mahdollisuuksien_yhdenvertaistamista Luettu 17.4.2013

Väestöliitto 2012. Nuoret. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/> Luettu 28.5.2012

KVY ry:n jäsenluettelo 7/2012:

Aada ry	Kymenlaakson Afasia- ja Aivohalvausyhdistys ry
Crohn ja Colitis ry/Kymenlaakson ryhmä	Kymenlaakson Lihastautiyhdistys ry
Kaakkois-Suomen Syömishäiriöperheet ry	Kymenlaakson MS-yhdistys ry
Kouvolan Diabetesyhdistys ry	Kymenlaakson munuais- ja maksapotilaat ry
Kouvolan Kuulo ry	Kymenlaakson Selkäyhdistys ry
Kouvolan Kuurot ry	Kymenlaakson Seudun Kilpirauhasyhdistys ry
Kouvolan Mielenterveysseura ry	Kymenlaakson Syöpäyhdistys ry, Kouvolan osasto
Kouvolan Nivelpiiri / Suomen Nivelyhdistys ry	Omaiset Mielenterveystyön tukena, Kouvolan ryhmä
Kouvolan Reumayhdistys ry	Pohjois-Kymen Allergia- ja Astmayhdistys ry
Kouvolan Seudun CP-yhdistys ry	Pohjois-Kymen Epilepsiyhdistys ry
Kouvolan Seudun Hengitysyhdistys ry	Pohjois-Kymen Mielenterveysyhdistys Pohjatuuli ry
Kouvolan Seudun Invalidit ry	Pohjois-Kymen Näkövammaiset ry
Kouvolan Seudun Kehitysvammaisten tuki ry	Pohjois-Kymen Parkinson-kerho
Kouvolan Seudun Osteoporoosiyhdistys ry	Pohjois-Kymen Psoriasisyhdistys ry
Kouvolan TS-syndrooman vertaistukiryhmä	Siput ry
Kymen ILCO ry	Suomen Kipu ry
Kymenlaakson Autismiyhdistys ry	Suur-Kouvolan Omaishoitajat ja läheiset ry

Kutsu

Liite 2

1 (2)

REILUSTI ERILAINEN PÄIVÄ ONNISTUU! REPO-extreme toimintapäivä erityisnuorille

Aika: Lauantai 25.8.2012

Paikka: Repoveden kansallispuisto

Hinta: 30€, sisältäen ohjelman, vakuutuksen, avustajat, ruuan sekä kuljetuksen Kouvolan matkakeskus – Repovesi – Kouvolan matkakeskus

Asuuko sinun sisälläsi utelias seikkailija? Tule ottamaan selvää seikkailutaidoistasi ja oppimaan uutta. **Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry järjestää REPO-extreme toimintapäivän jäsenyhdistystensä** nuorille upeissa Repoveden kansallispuiston maisemissa 25.8.2012. Päivä on tarkoitettu kaikille KVY ry:n jäsenyhdistysten **12 – 18 -vuotiaille jäsenille**. Mikä olisikaan mukavampi tapa viettää päivää, kuin liikkuen luonnossa uusien ystävien kanssa!

Yhteisbussikuljetus lähtee Kouvolaan aamu yhdeksältä kohti Repoveden kansallispuistoa ja Mustavuoren kotaa. Seikkailemme luonnossa, melomme kanooteilla/lautoilla ja keikumme ilmassa köyden varassa. Ruokailukin tapahtuu metsän keskellä, joten mukaan tarvitaan jokaiselta osallistujalta aimo annos erähenkeä. Toiminnallisen ja puuhakkaan päivän jälkeen saavumme illansuussa linja-autolla takaisin Kouvolaan. **Tarkemman aikataulun ja ohjelman saat ilmoittauduttuasi päivään.** Tapahtuma-info lähetetään jokaiselle osallistujalle postitse kotiin.

Liite 2

2 (2)

Ilmoittautumisia REPO-extreme päivään pyydämme 3.8.2012 mennessä. Mukaan mahtuu 15 ensiksi ilmoittautunutta, joten kannattaa olla nopea ja varata paikka päivän tapahtumiin pian. **Ilmoittautuminen päivään on sitova.** Lähetämme osallistumismaksun ennen tapahtumapäivää.

Peruutustapauksessa tulee aina ottaa heti yhteyttä tapahtuman järjestäjään, jotta voimme antaa paikan seuraavalle jonossa. Peruutustapauksissa järjestäjä perii puolet osallistumismaksusta. Hyväksyttävällä syyllä (mm. lääkärintodistus) peruutetuista paikoista ei peritä maksua.

Ilmoittamatta pois jääneiltä peritään aina täysimääräinen osallistumismaksu.

Kaikki nuoret rohkeasti mukaan viettämään REPO-extreme päivää!!!

Lisätiedot tapahtumasta ja ilmoittautumiset:

Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry / Mia Kalpa Puh. 040 7449 439 Sähköposti:
mia.kalpa@kvvry.fi

Ilmoittautuminen REPO-extreme päivään

Liite 3

1 (4)

Perustiedot

Osallistujan nimi:

Syntymäaika:

Osoitetiedot:

Puhelinnumero:

Yhdistys, jonka jäsen osallistuja on:

Huoltaja tai yhteyshenkilö

Nimi:

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

Terveystiedot ja avun tarve

Vamma tai pitkäaikaissairaus:

Lääkitys, joka tulee huomioida päivän aikana:

Allergiat ja mahdollinen erityisruokavalio:

Henkilökohtaisen avustajan tarve: kyllä ei

Asiat, joissa osallistuja tarvitsee avustusta, minkälaista avustusta:

Käytössä olevat apuvälineet:

Kommunikointitapa:

Uimataito: kyllä ei

Muuta huomioitavaa:

Lupa osallistua päivän toimintaan

Lapseni saa osallistua päivän toimintoihin (melonta, köysitaiturointia ilmassa ja maalla tapahtuvat toimintarastit).

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Kuvauslupa

Tarkoituksenamme on valokuvata päivän tapahtumia ja teettää jokaiselle osallistujalle valokuva muistoksi päivästä. Valokuvia katsellaan nuorten kanssa syyskuussa järjestettävässä yhteistapaamisessa, jossa muistellaan päivän tapahtumia. KVV ry pyytää lupaa myös käyttää valokuvia julkaisuissaan. Henkilötietolaki edellyttää, että henkilön kuvan julkaisemiseen on saatava kuvattavan suostumus. Alaikäisen puolesta suostumuksen antaa hänen huoltajansa.

Pyydämme suostumustanne lapsenne kuvaamiseen ja kuvien julkaisuun KVV ry:n viestinnässä. Noudatamme kuvamateriaalin käytössä ja sen julkaisussa voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä eettisesti hyväksyttäviä periaatteita. Voitte antaa lupanne myös ainoastaan lapsenne valokuvaamiseen ilman julkaisulupaa KVV ry:n tiedotteissa. Tällöin kuvia julkaistaan ainoastaan syyskuussa tapahtuvassa yhteistapaamisessa, jolloin lapsenne saa kuvan mukaansa.

KUVAUS- JA JULKAISULUPA

Lapsen nimi:

Saa kuvata ja julkaista kuvia KVY ry:n viestinnässä

Saa kuvata, mutta kuvia ei saa julkaista

Ei saa kuvata

nuorten REPO-extreme tapahtumapäivän aikana 25.8.2012.

Paikka ja päiväys:

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Nimibingo

Osallistujille jaetaan kynät ja bingoalustat, joissa on satunnaisessa järjestyksessä osallistujien nimet. Bingo-emäntä arpoo pussista nimilappuja vuorollaan ja kuuluttaa nämä osallistujille. Pelaajan tulee tarkistaa aina nimen huudettua löytyykö omalta pelilaudalta huudettu nimi ja jos nimi löytyi, merkitä kyseinen ruutu. Voittaja on se, jonka bingoaludalla on ensimmäisenä merkittynä vaaka-, pysty- tai viistosuunnassa neljä ilmoitettua nimeä ja ehtii ensimmäisenä huutamaan BINGO!

Kuva, © Marja Seppälä.

WC-paperi leikki

Osallistujat asettuvat isoon rinkiin, jossa heitä ohjeistetaan ottamaan kiertävästä wc-paperirullasta sen verran paperia kun ajattelee päivän aikana tarvitsevansa. Kun jokaisella on paperia, ohjeistetaan heitä kertomaan ”Miltä heistä tuntuu olla täällä tänään?”, yksi paperi vastaa yhtä kommenttia. Esim. kaksi palaa, jännittää mitä päivä tuo tullessaan ja mukava tutustua uusiin ihmisiin.

Katsotko minua? –leikki

Parillinen määrä osallistujia asettuu isoon rinkiin, jossa heitä ohjeistetaan ottamaan oma vierustoveri pariksi. Parit katsovat tarkasti toinen toisiaan ja kääntyvät tämän jälkeen selin toisiinsa nähden. Nyt toinen parista muuttaa jotakin itsessään, esim. ottaa lippalakin tai silmälasit pois, tai avaa takin. Parit kääntyvät

taas toisiaan vasten ja toisen pareista pitää arvata mitä toinen muutti itsessään. Muutoksen löydyttyä parit vaihtavat osia. Leikin voi toteuttaa myös niin, että molemmat muuttavat itsessään jotakin ja käännetyssä molemmat yrittävät etsiä paristaan asian, mikä on muuttunut. Muutetun kohdan voi osoittaa sormella tai kertoa sanallisesti.

Tunnustele ja tunnista - leikki

Ohjeet rastilla:

”Tehtävänäsi on tunnistaa pussissa olevia tavaroita pelkän tuntoaistisi avulla. Älä katso pussiin, vaan työnä kätesi pussin sisälle, tunnustele tavaroita ja koita miettiä mitä ne ovat. Jokaisesta oikein nimetystä esineestä saat yhden pisteen.”

Pussin sisältönä voi olla esim:

Rumpukapula, kauha, lyijykynä, aurinkolasit, c-kasetti, tulitikut, pyykkipoika, dublo lego, pihdit, cd-levy, ristipää-ruuvimeisseli, palapelin pala, ruuvi, pulonavaaja, noppa, monitoimilinkkuveitsi, pesusieni, avaimet. Leikkiä voi muuttaa ja soveltaa myös niin, että osallistujan pitää kuvailla muille miltä tavara tuntuu ja muut arvaavat mikä tavara on kyseessä tai niin, että osallistujalle näytetään esimerkkiesine toisesta pussista ja osallistujan tulee löytää omasta pussistaan sama esine, tämä esimerkiksi silloin, kun osallistuja ei kommunikoi puheella.

Kuva, © Marja Seppälä.

Mikä tippui? –leikki

Ohjeet rastilla:

”Sinulle näytetään viittä eri esinettä/tavaraa, katso niitä tarkasti ja paina ne mieleesi. Tämän jälkeen käännä selkäsi avustajalle. Avustaja pudottaa yhden esineen kerrallaan maahan ja sinun tulisi äänen perusteella tunnistaa, mikä esine putosi. Käänny äänen kuultuasi takaisin ohjaajaan päin ja kerro/näytä, minkä esineen uskot olleen kyseessä. Jokaisesta oikein nimetyistä esineistä saat yhden pisteen.”

Rastilla voi olla pahvin tai puulevynpala, kanto tms., jota vasten tiputetaan vuorotellen esineitä, esim. kivi, keppi, lehti, käpy.

Melonta

Jokainen osallistuja tarvitsee melontaa varten pelastus- tai kelluntaliivit, melan ja kajakin tai kanootin. Kajakkeja, kanootteja ja meloja on erilaisia riippuen käyttötarkoituksesta. Meillä oli käytössä kumikanootti, kolmen hengen kajakki sekä kaksikoita sekä inkkarikanootteja. Moottorilla varustettu turvavene tarvitaan vaaratilanteita varten liikkumaan melojien lähistölle.

Kuva. Johanna Frilander

Millainen minä olen? – leikki

Osallistujille jaetaan viisi korttia, jossa on kuva ja teksti esineestä, asiasta tai adjektiivista. Jokaisen pitää löytää kolme itsenään kuvaavaa korttia. Omia kortteja vaihdellaan toisten kanssa niin kauan, että kaikki löytää vähintään kolme itseään kuvaavaa korttia. Lopuksi jokainen kertoo lyhyesti, mitkä kortit valitsi kuvaamaan itseään ja miksi. Mikäli ei kommunikoi puheella, voi valitsemiaan

kortteja vain näyttää muille. Jos muiden lähestyminen on vaikeaa voi ”vapaat” kortit laittaa pöydälle kaikkien katseltavaksi.

Kuva, © Marja Seppälä.

Köysi benjihyppy

Kahden puun välille kiinnitetään kaksi köysivaijeria niin, että alempi köysi on 6 metrin korkeudessa ja ylempi köysi 8 metrin korkeudessa. Benjihypyn suorittaja pukee ylleen kypärän ja turvavaljaat, joihin on kiinnitetty varmistusköysi. Hypyn suorittaja kiipeää tikapuita pitkin köysivaijerien korkeudelle ja siirtyy seisomaan vaijerien väliin; pitäen kiinni ylemmästä vaijerista käsin, jalkojen ollessa alemmalla vaijerilla. Osallistuja kävelee vaijerin päällä vaijerin keskelle ja tiputtautuu alas. Hyppääjä jää roikkumaan valjaissa olevan köyden varaan, kunnes varmistaja laskee hänet hiljakseen alas. Toiminta on mahdollista toteuttaa niin, että valjaissa oleva henkilö nostetaan turvaköyden varassa alimman vaijerin tasoon ja päästetään ylhäältä tippumaan vapaata pudotusta hetki alas, jonka jälkeen köysi kiristetään ja tippuminen pysähtyy. Toiminto toteutui palveluntarjoajan toimesta.

Kuva. Johanna Frilander

Hei!

Liite 5

1 (3)

Olemme iloisia, että **olet päättänyt osallistua** KVY ry:n järjestämään **REPO-extreme päivään lauantaina 25.8.2012**. Olet lämpimästi tervetullut mukaan seikkailuun, jossa toimitaan maalla, vedessä ja jopa ilmassa. Toivomme, että **tutustut tähän info-kirjeeseen huolellisesti**, yhdessä huoltajasi kanssa.

Päivän ohjelma

Klo 9.00 Kokoonnumme Kouvolan matkakeskuksen tilausajolaiturille aamulla klo 9.00, josta ilmoittautumisten jälkeen matkamme kohti Repoveden kansallispuistoa alkaa. Matka taittuu mukavasti hissillisellä bussilla. **Osallistumismaksu 30€ maksetaan aamulla.**

Klo 10.30 saavumme Repoveden kansallispuistoon Saarijärven portin kautta. Olhavanvuoren parkkipaikalta siirrymme metsäreittiä pitkin Mustavuoren kodalle metsässä seikkaillen ja mukavia puuharasteja pähkäillen.

Klo 12.00 nautimme herkullisen lounaan Mustavuoren kodalla, metsän keskellä

Klo 13.00 siirrymme liikkumaan vesille kera kanoottien ja lauttojen

Klo 15.00 on aika nauttia välipalaa makkaran, mehun ja pullan merkeissä

Klo 15.45 on mahdollisuus kokea, mitä köysi Benji-hyppy tarkoittaa käytännössä..☺

Klo 17.00 olemme saaneet nauttia huikaisevasta päivästä, ihka uusien kamujen kera ja on aika lähteä kotimatalle.

Noin klo 18.00 saavumme Kouvolan matkakeskuksen tilausajolaiturille, josta huoltajat saavat noutaa nuorensa monta uutta ja jännittävää kokemusta rikkaamana!

Näin toimimme

Päivän aikana kaikki noudattavat hyvän yhteishengen pelisääntöjä eli emme kiusaa ketään, kohtelemme kaikkia tasavertaisesti ja pyrimme olemaan kavereita kaikkien kanssa. **Turvallisuuden ja viihtyvyyden takaamiseksi on tärkeää, että annettuja ohjeita ja sääntöjä noudatetaan.** Meidän jokaisen on myös muistettava, että toimimme kansallispuiston alueella, joten minkäänlaista roskaamista tai luonnon tuhoamista ei päivän aikana saa tehdä.

Mitä mukaan?

Varauduthan päivään **sään mukaisella varustuksella**, joka soveltuu luonnossa liikkumiseen. Pikkuinen sade ei ole este toiminnalle, mutta **vaihtovaatteet kastumisen varalle** olisi hyvä **reppuun** pakata. Mahdolliset päivän aikana tarvittavat lääkkeet olisi myös hyvä löytyä nuoren omasta repusta selkeiden annosteluohjeiden kera. Vaikka olemme varanneet jokaiselle osallistujalle ”iki-oman” avustajan, joka auttaa tarvittaessa päivän aikana, olisi nuorta silti hyvä ohjeistaa pitämään huolta omista tavaroistaan.

Uskomme, että päivästä tulee leppoisan mukava ja uusia kokemuksia tuottava, ehkäpä uusia kavereitakin päivän aikana löytyy. Tilauksessa on auringonpaita ja lämmintä säätä, joten toivokaamme, että tilaus on myös mennyt perille asti. **Mikäli luontoäiti kuitenkin päättää toisin ja meitä odottaa ukkonen kaatosateen kera, joudumme valitettavasti, jo ihan turvallisuussyistäkin REPO-extreme päivän peruuttamaan.**

”Kaikki hauska loppuu aikanaan” sanotaan sanonnassakin, mutta meidän ”repolaisten” kohdalla asia on toisin. Se on nimittäin niin, että **kokoontumme** kaikki yhdessä **Toimitila Veturiin,**

Liite 5

3 (3)

(löytyy osoitteesta Kauppamiehenkatu 4, 2. krs (Pohjola-talo) **perjantaina 21.9.12 klo 17.30 – 19.30 muistelemaan päivän tapahtumia valokuvien kera ja syömään pizzaa**. Huoltajat voivat sillä aikaa käydä vaikka kaupoilla☺

REPO-extreme terveisin

Mia, Johanna ja Heidi

HUOM!

Otathan reilusti yhteyttä Miaan mia.kalpa@kvyry.fi tai 040 7449 439, mikäli jokin asia jäi vielä epäselväksi tai Sinulla on muutoin tarvetta keskustella päivään liittyvistä asioista.

Reilusti Erilainen Päivä

Onnistuu!

REPO-SEIKKAILIJAN PALAUTE
25.8.2012

NIMI (vapaaehtoinen) _____

Merkitse mielipidettäsi vastaava hymiö ja kirjaa lisäkommentteja jos haluat:

Teitkö jotain uutta tämän päivän aikana?

Kommentit: _____

Oliko seikkailu turvallinen?

Kommentit: _____

Tutustuitko muihin seikkailijoihin?

Kommentit: _____

Haluaisitko tavata uudelleen muiden seikkailijoiden kanssa?

Kommentit: _____

Piditkö retkipäivästä?

Kommentit: _____

Mistä pidit eniten päivän aikana?

KIITOS PALAUTTEESTASI !

REPO-SEIKKAILIJOIDEN AVUSTAJIEN PALAUTE

NIMI (vapaaehtoinen) _____

Ympyröi mielipidettäsi vastaava numero ja kirjaa lisäkommentteja jos haluat:

	Heikko				Kiitettävä
	1	2	3	4	5
Saitko riittävästi tietoa päivän tarkoituksesta ja tehtävistäsi ennen tapahtumaa?					

Kommentit: _____

Oliko seikkailijoilla avustajia riittävästi?	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Kommentit: _____

Oliko avustajien työmäärä mielestäsi sopiva?	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Kommentit: _____

Oliko toiminnot mielestäsi nuorille sopivia?	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Kommentit: _____

Oliko "tutustumisleikit" tarpeellisia?	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Kommentit: _____

Oliko seikkailu turvallinen?	1	2	3	4	5
------------------------------	---	---	---	---	---

Kommentit: _____

TURVALLISUUSUUNNITELMA

25.8.2012

1. TAPAHTUMAN NIMI

REPO-extreme - Reilusti Erilainen Päivä Onnistuu!

2. AJANKOHTA

Lauantai 25.8.2012

3. PAIKKAKUNTA

Kouvola

4. ALUE

Repoveden kansallispuiston pohjoispuoli, Saarijärven pysäköintialue (Kuismantie 990), Olhavan parkkialue, Pihkapirtti, yksityisen mökin piha-alue, Kuutinlahti (vesi osuus), Mustavuoren varauskota.

5. TAPAHTUMAN KESKUSPAIKKA

Mustavuoren alue

6. KULKUREITTI

Lähtö Kouvolan matkakeskuksesta – saapuminen kansallispuistoalueelle, Saarijärven pysäköintialue (Kuismantie 990), Olhavan parkkialue, Pihkapirtti, yksityisen mökin piha-alue, Kuutinlahti (vesi osuus), Mustavuoren varauskota.

Paluu samaa reittiä takaisin.

Reitillä voi kulkea ulkopuolisiakin retkeilijöitä, koska olemme yleiselle kansallispuistoalueella.

7. KOHDERYHMÄ

Kouvolan Vammaisjärjestöjen yhdistys ry:n jäsenjärjestöjen erityisnuoret, 9 osallistujaa.

8. TAPAHTUMAN TAVOITTEET

Tavoitteena on järjestää toiminnallinen päivä erityisnuorille. Haluamme mahdollistaa toimintaan osallistumisen liikuntarajoitteisille ja vaikeavammaisille nuorille.

Tarkoituksenamme on tukea erityisnuoren osallistumisen mahdollisuutta erilaisiin toimintoihin ja tuottaa heille onnistumisen kokemuksia sekä tarjota elämyksiä.

9. TAPAHTUMAN AJAN TOIMIVA VASTUUHENKILÖ

Erytistoiminnoista vastaa: [REDACTED] (vesillä ja ilmassa liikkuminen)

Muu liikkuminen ja toimiminen: [REDACTED]

10. TAPAHTUMAAN OSALLISTUVIEN ARVIOITU KOKONAISMÄÄRÄ

Erytisnuoret 9 henkilöä, avustajia 8 henkilö, järjestäjiä 9, ensiapuryhmä 3, yhteensä noin 29 henkilöä.

11. TYÖNTEKIJÄT

JÄRJESTÄJÄT

Erityistoiminnoista vastaa: [REDACTED] (vesillä ja ilmassa liikkuminen) + hänen työntekijänsä.
Muu liikkuminen ja toimiminen: [REDACTED] (KVY ry:n järjestösuunnittelija), [REDACTED]
[REDACTED] (VAU:n yhteyshenkilö) + kaksi vapaaehtoista ruokahuollosta vastaavaa henkilöä

AVUSTAJAT

Saimaan amk:sta: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

12. TAPAHTUMAN JÄRJESTÄJÄ JA VASTUUHENKILÖ

Tapahtuman järjestää KVY ry ja vastuuhenkilönä toimii KVY ry:n järjestösuunnittelija [REDACTED]. Erityistoiminnoista (vesillä ja ilmassa liikkuminen) vastaa [REDACTED]
[REDACTED]

13. TIEDOTUKSESTA VASTAAVA HENKILÖ

[REDACTED]

14. TURVALLISUUSUUNNITELMASTA VASTAAVA HENKILÖ

[REDACTED]
[REDACTED]

15. TURVALLISUUDEN ENNAKOINTI JA TOTEUTUS

Paikan päällä maaston ja tilojen huomiointi ja reitin suunnittelu. Toimintavälineiden hankinta niitä tarvitseville (esim. maastopyörätuoli), erillisten köysien hankinta keventämään toimintavälineen liikuttelua haasteellisessa maastossa ja pehmusteiden hankinta tukevan asennon takaamiseksi. Alamäessä köysi kiinni maastopyörätuolin kiinteisiin rakenteisiin istuimen alle ja vähintään kaksi avustajaa toteuttamaan alas tulo. Vesillä tulee huomioida, että jokaisella on pelastusliivit eikä melojia kiinnitetä aluksiin. Laiturille pääsemiseksi hankittu lankut, jota pitkin maastopyörätuoli on helpompi kuljettaa perille.

Avustajien ja ensiapu henkilökunnan perehdyttäminen päivän kulkuun liittyen sekä huomioitu nuorten erityisyydet näiden henkilöiden keskuudessa. Jokainen huolehtii jalkaansa kengät, joissa on takaremmi sekä uralliset pohjat mahdollisen liukastumisriskin takia.

Nuorten kotiin on lähetetty infokirje, joka on toivottu käyvän yhdessä vanhemman kanssa läpi. Toki päivän mittaan nuoria muistutetaan tärkeistä asioista.

Vaikka jokaiselle nuorelle on sovittu oma avustaja huolehditaan silti kaikki toisistamme.

16. KESKEISIMMÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT TAPAHTUMASSA

Kouvolan Vammaisjärjestöjen yhdistys ry, [REDACTED] Kansallispuiston
puistonhoitaja [REDACTED] VAU:n [REDACTED]
[REDACTED], Saimaan ammattikorkeakoulu ja [REDACTED]

17. ENSIAPUVARUSTUS JA SEN SIJAINTI SEKÄ ENSIAPUVASTAAVAT

Ensiapulaukku saadaan Saimaan amk:lta ja se kulkee ensihoitajaopiskelijoiden mukana.

18. OLOSUHTEIDEN MUUTOSTEN SATTUESSA VARASUUNNITELMA

Tapahtuma järjestetään säätilat huomioiden.

19. KÄNNYKKÄ- JA MUIDEN KESKEISTEN PUHELINNUMEROIDEN JAKELU

Keskeiset puhelinnumerot jaetaan avustajille ennen tapahtuman alkua.

PUHELINNUMEROITA:

VASTUUHENKILÖ

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

ENSIAPU

KAIKKI HÄLYTYKSET 112

MYRKYTYSKESKUS 09 471 977 POLIISI 112

LÄHIN TERVEYSKESKUS

Mäntyharjun terveyskeskus, Sairaalantie 3, 52700 Mäntyharju. (Saarijärven pysäköintialueelta 32 km, lähde Google Maps)

LÄHIN KESKUSSAIRAALA

Mikkelin keskussairaala, Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkelä. (Saarijärven pysäköintialueelta 74 km, lähde Google Maps)

LÄHIN TURVALLISUUSPISTE/KESKUSPAIKKA

Olhavan paikoitusalue, joka toimii myös helikopterin laskeutumisaikana.

AIKA JA PAIKKA

ALLEKIRJOITUKSET JA NIMENSELVENNYKSET

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____